

DOLENJSKI LIST

Glasiilo Socialistične zveze delovnega ljudstva

Novo mesto

Lastnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Posamezna številka 10 din. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din ozir. 3 ameriške dolarje. — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-16-Z-24

Štev. 29 (332)

Leto VII.

NOVO MESTO, 20. JULIJA 1956

Uredništvo: Uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. Pošt. predal: Novo mesto 33. Telefon uredništva in uprave: št. 127. Rokopisov ne vračamo. Tiska Casopisno-razložiščno podjetje »Slov. poročevalec« v Ljubljani. Za tisk odgovarja F. Plevel

Ob Dnevu vstaje slovenskega ljudstva

USODNI STREL

... Blagor naroda, ki v uri preizkušnje, ne da bi vpraševal, kako so drugi pravilno ravnali v podobnih primerih, preprosto in lahko srčno pobere prvo gorjajo in udriha z njo...

LEV TOLSTOJ
(v »ojna in miru«)

Dvaindvajsetega julija praznujemo Slovenci petnajsto obletnico najpomembnejšega in najslavnejšega dejanja svoje zgodovine. 22. julija 1941 so raški partizani v Taenu pod Šmarno goro prvič napadli nemškega okupatorja. Prvi partizanski strel je bil signal za začetek ljudske vstaje po vsej Sloveniji in zato je 22. julij dan začetka oborožene vstaje. Nekaj dni pred tem so počile prve partizanske puške v Srbiji in Črni gori, kmalu nato še v Hrvatski in ostalih naših pokrajinah. Začele so najslavnejše poglavje v naši tisočletni zgodovini.

Prvi partizanski strel pri nas pa ni bil samo začetek vojaškega upora proti osvovljenemu okupatorju. Bil je usodna prelomnica, ob kateri se je zaključila dolga vrsta porazov in ponižanj naše žalostne preteklosti, začelo pa se je obdobje zmag našega naroda. Prvi strel raških partizanov je Slovincem odprl vrata v resnično našo, prerajeno domovino, ki smo si jo ustvarili v boju za življenje in smrt in v bratski povezanosti z vsemi jugoslovanskimi narodi. Napredne, revolucionarne ideje so postale življenjska stvarnost in ustvarjalno delo sto in sto tisočev. Najtežje izmed vseh preizkušenj je slovenski narod preстал tako kot sta ga učila Komunistična partija in Osvobodilna fronta:

pravica in svoboda ne smeta in ne moreta nikoli umreti. Vstaja in revolucija sta iz naroda hlapcev rodili narod herojev. Pogumno in visoko je vzdignil slovenski delovni človek glavo in zastavo upora, ki je vihrala v krvavem soju najstrašnejše vojne in zločinskih napovedi fašistov, ki so nam prerokovali izginotje s površja zemlje. Toda narod, ki se bori za življenje, ne umre. Partizanska prisega jugoslovanskih narodov, da ne bodo položili orožja iz rok prej, dokler ne bo fašistični tlačitelj popolnoma razbit in uničen, dokler ne bo osvobodjena zadnja ped naše zemlje, je bila uresničena do kraja in kronana z največjo in najpomembnejšo zmago vseh naših dosedanjih deset in stoletij. Mejniki, ki smo jih postavili z narodnoosvobodilno borbo, pričajo nam in vsem drugim, da smo s pogumom, požrtvovanjem, z ljubeznijo in s ponosom ustvarili veliko delo za svobodo in mir na svetu.

Seveda pa dvaindvajseti julij v naši zgodovini ni osamljen dan, niti se ga ne spominjamo zgolj samo kot dneva začetka oborožene vstaje našega naroda. Za nas je Dan vstaje simbol vsega novega, kar je sledilo letu 1941. Je spomin na preteklost, brez katere tudi 22. julija ne bi bilo, ki pa hkrati združuje sedanost in bodočnost. Praznik začetka oborožene vstaje je zato slovesen dan za vse, ki so pripravljali upor in revolucijo, ki so 22. julija enkrat za vselej prelomili žalostno zaostajanje Slovincem za dogodki. Je dan naših borcev in aktivistov, praznik toplega spomina na nje, ki so pot v svobodo zapečatili s svojo krvjo, pa hkrati tudi slovesen dan mladega rodu, ki prevzema dediščino očetov, mater in starih bratov. Dan vstaje slovenskega naroda je in bo praznik vseh, ki uresničujejo veliko idejo naše Revolucije.

22. julij, Dan vstaje, nas s svojim simbolom povezuje z ostalimi jugoslovanskimi narodi v skupnost, ki postaja čedalje enotnejši organizem jugoslovanskega delovnega ljudstva. Daje nam moči in novih vzpodbud, da nadaljujemo z graditvijo srečnega in mirnega doma vseh svobodoljubnih Jugoslovancev, katerim pomeni socializem odgovor na želje in potrebe vseh delovnih ljudi.

V stoletnih viharjih je slovensko ljudstvo ohranilo svoje ognjišče in ... v bratski skupnosti z drugimi narodi Jugoslavije gradi danes mirno svojega srečno bodočnost. Resnično zedinjeno in ojekleno v veliki osvobodilni revolucionarni borbi jugoslovanskih narodov je slovensko ljudstvo lahko mirno za svojo usodo. Jamstvo za svobodo in neodvisnost slovenskega in vseh drugih narodov Jugoslavije je v enotnosti in nerazdružljivem bratstvu narodov Jugoslavije. Bratstvo in enotnost naših narodov omogočata uspešno premagovanje vseh težav in naših naporov za uresničenje vseh naših smotrov. Moramo ju varovati in negovati, ker pomenita našo srečo, našo blaginjo, našo varnost, našo veliko bodočnost... kot je dejal maršal Tito v čestitki slovenskemu ljudstvu ob 22. juliju 1951.
In po tej poti gremo naprej.

NIKOLAJ PIRNAT: Borili so se kakor lev

SLOVESNA PODELITEV TRDINOVIH NAGRAD

Letočni nagrajenci: Božidar Jakac, Marjan Kozina, Ivo Pirkovič, Svoboda iz Kanižarice in PD »Lojze Košak« iz Kostanjevice

V soboto 14. julija, na obletnico Trdinove smrti, je okrajni Svet zveze Svoboda in prosvetnih društev v Novem mestu podelil letošnje Trdinove nagrade. V dvorani Dolenjskega muzeja so se zbrali povabljeni gostje — zastopniki družbenih organizacij, ljudske oblasti in ustanov — in letošnji Trdinovi nagrajenci: akademik, slikar Božidar JAKAC, akademik, skladatelj Marjan KOZINA ter zastopnika obeh nagradnih društev: DPD SVOBODA IZ KANIŽARICE, predsednik Slavko GRAHEL, in PROSVETNEGA DRUŠTVA LOJZE KOŠAK IZ KOSTANJEVICE, predsednik Emil KOŠAK. Nagrajenec Ivo PIRKOVIČ, publicist, osebnostni močnik in ga je zastopal podpredsednik ObLO Boris Andrijašič.

Publicist Ivo Pirkovič

Predsednik okrajnega Sveta zveze Svoboda in prosvetnih društev Tone Bele je na kratko orisal življenje in delo nagrajencev ter utemeljil podelitve nagrad. Božidar Jakac, Novomeščan, je v svojem umetniškem delu upodabljal in upodablja čudovite lepote svoje rodne Dolenjske in jo je tako s čopičem predstavil ne samo domačemu, ampak

tudi tujemu svetu; skladatelj Kozina, prav tako novomeški rojak, je s svojimi partizanskimi pesmimi, zlasti pa s simfonijama Bela Krajina in Illova gora postavil izreden glasbeni spomenik trpljenju in zmagovitim borbam naše na-

Akademski slikar Božidar Jakac

pridonek za zgodovino NOB in zlasti za njen delež na Dolenjskem: Svoboda v Kanižarici in Prosvetno društvo Lojze Košak v Kostanjevici sta bili v zadnjem času najbolj delavni društva na področju novomeškega okraja in sta res veliko storila za kulturnoprosvetno izobrazbo na svojem področju, zato sta popolnoma upravičeno prejeli Trdinovo nagrado za prizadevno in kvalitetno kulturnoprosvetno udejstvovanje.

V imenu nagrajencev je prvi spregovoril Božidar Jakac. V prisrčnih besedah, ki so ponovno izpričale vso njegovo človeško in umetniško ljubezen do svoje rodne zemlje, se je zahvalil za priznanje, kajti to priznanje, je dejal in ginjenost mu je zatre-

V počastitev Dneva vstaje

Organizacije Zveze borcev in Socialistične zveze v našem okraju pripravljajo tudi tokrat vrsto prireditev in praznovanja v počastitev 22. julija — slovenskega narodnega praznika. V Novem mestu bo jutri zvečer povorka članov vseh organizacij in društev skozi mesto in zborovanje na Glavnem trgu. Sodelovali bodo gasilci, konjeniki, strelci, pripadniki JLA, lovci, telovadci, kegljanci, motoristi in drugi. Na zborovanju bo tudi sporočeno, kam vse bodo v nedeljo organizirani izletni in pohodi v znamenite kraje iz let NOV. Hkrati bodo v okolici zagoreli kresovi, bregove Krke pa bodo razsvetlili z bengalčinim ognjem. V nedeljo bodo pohodi v partizanske kraje. Društva bodo organizirala v počastitev 22. julija več tekmovalj in nastopov. V soboto zvečer priredijo veslačski tekmi na Krki, tekmovali pa bodo tudi odbojkarji in kegljanci.

Strelci 14 društev v okraju bodo priredili v nedeljo množična športna tekmovanja. Motoristi bodo organizirali v nedeljo dopoldne lov na lisico, nato pa se bodo zbrali na Rogu motoristi iz Novega mesta, Crnomlja in Kočevja pri Bazi 20, kjer bo tudi krajša slovesnost.

Prosvetni delavci in odborniki ZB ter Socialistične zveze bodo organizirali v vseh večjih krajih na predvečer Dneva vstaje akademije, v nedeljo pa pohode v partizanske kraje. Povsod bodo ljudje obudili spomin na začetek naše revolucije in vse ljudske vstaje v letu 1941. Novomeški gasilci bodo imeli v nedeljo dopoldne večjo mokro vajo v Brusnicah.

V Straži bo 22. julija sjetrac

pohod iz 4 smeri v znano partizansko vas Drganja sela, kjer bo miting z nastopom dveh pevskih zborov, govor in družabna zabava. Organizacije v Trebnjem pripravljajo pohod na Vrhe, kjer bodo odkrili narodnemu heroju Jožetu Slaku-Slivu spominsko ploščo. Tudi tu bosta pela dva pevška zbora. V Prečni nameravajo prirediti letalci manjši letalski miting s skoki padalcev. O različnih podobnih prireditvah in izletih poročajo tudi iz mnogih drugih dolenjskih krajev. Tudi na Mirno goro, Gorjance, na Frato in Rag bodo pohodili v nedeljo mnogi delovni kolektivi in se v gozdovih in na sončnih koščecih spomnili tovarišev, ki so se borili za svobodo.

Vodstva množičnih organizacij vabijo vse prebivalstvo, da se množično udeleži jutri in v nedeljo praznovanja in počastitev Dneva vstaje.

V nedeljo strelsko tekmovanje

Strelska družina »Vinko Paderšič« Novo mesto priredi v počastitev Dneva vstaje v nedeljo, 22. julija ob 8. uri množično strelsko tekmovanje na starem strelišču ob Krki v Novem mestu. Tekmovalo se bo z voljsko puško na razdaljo 100 metrov na ustrezno tarčo. Pravico udeležbe imajo vsi člani športnih in telesnovzgojnih organizacij, sindikatov, ZB, LMS, SZDL, pripadniki LM in JLA. Vsa udeležena izstrel 5 nabojev iz ležečega položaja. Kdor bo od petih strelcev imel tri zadetke v tarči, prejme spominsko medaljo.

Vsak udeleženec plača za prijavnino 100 din, kar bo porabljeno za kritje stroškov.

Ljubitelji strelskega športa — vabiljeni!

V Mariboru bo drugi gasilski festival Slovenije

V Mariboru bo 4. in 5. avgusta II. gasilski festival Slovenije, nad katerim je prevzel pokroviteljstvo Glavni odbor SZDL Slovenije, organizacija pa je zapuana okrajnemu odboru gasilske zveze Maribor. Računajo, da bo v glavnem spredurovala sodelovalo nad 6000 uniformiranih gasilcev, pa tudi člani Rdečega križa, civilne zaščite in organizacije predvojaške vojske. Zelo zanimiva bodo gasilske vaje z najmodernejšimi napravami posebne vrste.

Dvajseta obletnica tekstilne stavke

16. septembra bo v Kranju centralna proslava ob 20-letnici velike tekstilne stavke v Sloveniji, krajevne proslave pa bodo tudi v Mariboru, Ljubljani, Kranju, Celju, Jesenicah, Trzinu, Skofiji Loki, Kamniku in drugje. Izšel bo poseben zbornik, v katerem bo zbrano zgodovinsko gradivo iz takratnih tekstilnih stavk po Sloveniji, izdelane pa bodo tudi posebne spominske značke. Pokrovitelj proslave je član CK ZKI Franc Leskošek-Luka, ki je kot predsednik strokovne komisije stavko tudi neposredno vodil. O zgodovinskem pomenu stavke tekstilcev pred 20 leti bomo v kratkem obširneje poročali.

VREME ZA ČAS OD 20.—29. JULIJA

V začetku in konec prihodnje tedna nekajkrat krajevne nevihte, sicer lepo vreme. V.M.

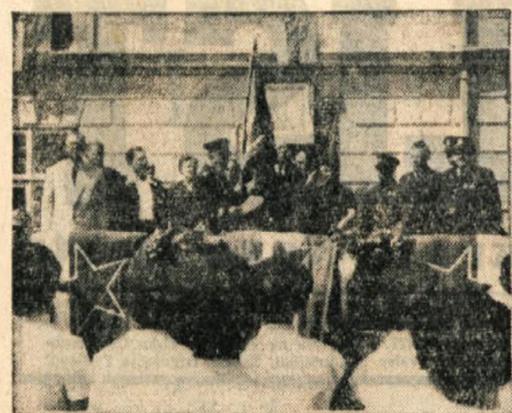
VSEMU DELOVNEMU LJUDSTVU PO NAŠI LEPI DOMOVINI SLOVENIJI

ČESTITAJO K

DNEVU VSTAJE

delavci in nameščenci vseh dolenjskih industrijskih, rudarskih, obrtnih, trgovskih, gostinskih, prometnih, komunalnih in ostalih podjetij, uradov in ustanov, kmetje in ljudska inteligenca.

Kot smo že poročali, so metliški gasilci ob 87. obletnici obstoja društva razvili novo zastavo. Na sliki: predsednik društva Ivan Jerina prevzema zastavo iz rok predsednika občine in bota Franca Jakličeviča. Poleg njega so botrovali novi zastavi še Ivan Drobnič st. in tovarišice Julka Rajmer, Marija Molek in Pavla Matešič. (Foto Fabjanič, Metlika).

Za vzgled in posnemanje

ZVEZA BORCEV NOVOMEŠKEGA OKRAJA NI POZABILA OTROK PADLIH TOVARIŠEV

V Ljubljani, v Šiški, imamo internat Železniške industrijske šole. Nedavno so se za gojenci po uspešno zaključenem šolskem letu 1955-56 zaprla šolska vrata. Kdo in od kod so ti mladi fantje, ki obiskujejo Železniško industrijsko šolo? Po večini so to enostranske ali obojestranske vojnne sirote, katerih starši so padli v borbi za njihovo in naše boljše življenje. Teji mladini je drugi dom internat Železniške industrijske šole. Gojenci bodo odšli iz nje kot kvalificirani strugary, kovači, mizarji itd. Skrb za to mladino, ki je iz vseh krajev Slovenije, nosi predsednik Upravnih odborov te šole. Prav gotovo je tej mladini brez staršev potrebna še posebna pozornost in nega. Skrb za te vojnne sirote je

dolžnost nas vseh, ki uživamo priporjeno svobodo in vse pridobitve NOB. Ni prav, da internat Železniške industrijske šole, ki usposablja mladino ne samo za železnico, ampak tudi za ostala industrijska podjetja, ne prejema finančnih sredstev od okrajnih in njihovih množičnih organizacij, pa tudi ne moralnih pobud pri vzgoji te mladine.

Izjema je svetel vzor, ki bodi vzgled vsem, pa je organizacija Zveze borcev okraja Novo mesto. Zastopniki te organizacije so v zadnjem šolskem letu trikrat obiskali internat, se pozanimali za učne uspehe tako celotnega internata kot tudi posameznikov. Približali so se mladini, jo moralno dvignili in dokazali, da se neko zanimajo, ne zaradi izplačilnih štipendij, ampak iz čista odgovornosti, ki so jih v NOB padli starši prepustili družbenim organizacijam.

Franjo Potolcer

Zmaga vodikove bombe ali sožitja

Indijski ministriški predsednik Nehru, ki je v četrtki prispel na Brione na razgovore s predsednikom Naserjem in Titom, je nedavno rekel: »Zdaj sta na svetu dve možnosti — ali zmaga vodikove bombe ali zmaga zamisli o svetu, na katerem bi val živeli v miroljubnem sožitju.«

Sveti stoji torej pred izbiro. Pri tem je v sedanjem svetovnem položaju eno izmed glavnih vprašanih problem razorožitve. Razvoj atomske energije je namreč privedel do proizvodnje uničevalnega orožja, vseh teh atomskih, vodikovih, kobaltovih bomb, ki ogrožajo svet, na katerem živimo.

V zvezi s tem problemom, kako zmanjšati oborožitev in s tem zmanjšati nevarnost nove vojne, ublažiti mednarodno napetost je prišlo v zadnjem času do več pomembnih dogodkov.

V ponedeljek zvečer so člani razorožitvene komisije OZN zapustili dvorano Varnostnega sveta. V celoti bilanca njihovih štirinajstdnevne dela ni ravno velika. V tem času niso napravili niti velikega koraka naprej niti koraka nazaj. Takšen je vsaj prvi vtis. Vse tri predložene resolucije, tako tisto zahodnih držav kakor resolucijo Sovjetske zveze in resolucijo Jugoslavije, o kateri smo že pisali, so poslali ožjemu odboru za razorožitve, da bi jih člani tega odbora uporabili kot izhodišče nadaljnjih pogajanj za zaprtimi vrati.

Drugi dogodek v zvezi z razorožitvijo je predlog Vrhovnega sovjeta ZSSR o prepovedi atomskih in jedrskih eksplozij. V zvezi s tem je sovjetski zunanji minister Šepilov poudaril, da sporazuma o prepovedi testov ne bi bilo več desetlet, če seveda obstoji dobra volja. Ta problem, je povzel Šepilov, se vsaj za zdaj tiče samo ZDA, ZSSR in Velike Britanije, ki imajo možnosti, da delajo te poizkuse. Vprašanje nadzorstva (na katerem vztrajajo Amerikanci in druge zahodne velesile) prav tako ni težavno, ker lahko sodobna tehnika zabeleži atomske eksplozije s kateregakoli konca sveta.

Sovjetska zveza je pripravljena, je dalje rekel Šepilov, doseči sporazum po katerikoli poti, bodisi preko OZN, bodisi s pogovorom ZSSR, ZDA in Velike Britanije, ki bi se mu kasneje pridružile še druge države, da ne bodo delale testov.

Tretji dogodek v zadnjem času v zvezi s tem sila perečim problemom razorožitve, od katerega je po eni strani odvisen nadaljnji mirni razvoj, po drugi pa zmanjšanje hudih bremen, ki jih povzročajo oboroževanje, so novice, da nameravajo ZDA zmanjšati svoje oborožene sile, svojo vojsko, ki šteje zdaj okrog 2,8 milijona vojakov, za 800.000 mož. Po drugi strani prihajajo iz Londona novice, da namerava britanska vlada zmanjšati izdatke za vojsko, in sicer za nekaj sto milijonov funt-sterlingov.

Kakor po eni strani novica, da razorožitvena komisija OZN ni premaknila vprašanja razorožitve z mrtve točke, na kateri stoji zdaj, pa so novice o ukrepih o nameravanih ukrepih veseli, kakor tudi predlogi v tej smeri vzpodbudni in vzbujajo upe, da bo prej ko slej vendar dosežen napredak na tem sila važnem področju. Ti upi so tudi, kajti svet nima druge izbire: ali zmaga vodikove bombe ali zmaga mirnega sožitja med narodi. Ali — ali. Tretje poti ni.

Jugoslovanska ljudstva je prisrčno sprejelo in pozdravilo predsednika egiptovske republike Gamala Abdela Naserja ko je obiskal razne kraje naše države. Prisrčen sprejem priča o prijateljstvu naših ljudi do mlade republike na Bregovih Nilu in do ljudi, ki tam grade novo življenje.

Indijski ministriški predsednik Nehru je imel pred prihodom na Brione razgovore z zahodnonemškimi in francoskimi državniki, ki so se nanašali na mednarodne probleme in na vprašanja, ki se tičejo teh držav. V Parizu se je Nehru še posebej zavzemal za mirno poravnava alžirskega spora.

Poljske oblasti so uradno objavile, da je bilo v znanih neredih v Poznanju ubitih 53 ljudi, medtem ko jih je bilo 300 ranjenih. Zavoljo tega bodo postavili pred sodišče 302 obtožence. Med aretiranimi je 64 ljudi, ki so izkoristili nered za tatvine in druge zločine, kakor tudi 33 kriminalcev, ki so pobegnili iz zapora.

V našo državo je 19. julija prispel princ Norodom Sihanuk, predsednik socialistične ljudske zveze ter bivši kralj in ministriški predsednik Kambodže. Na Brionih ga je sprejel predsednik republike Tito, v Jugoslaviji pa bo kot gost jugoslovanske vlade ostal pet dni.

V Parizu so prekinitelj pogajanja med Tunizijo in Francijo o bodočih odnosih med obema deželama, ker Pariz ne sprejeti tuniske zadeve, naj bi se francoske čete umaknile iz severnoafriške dežele, ki je nedavno postala neodvisna.

podarji podjetij delavci, delovodja pa le za vodstveno delo — ne za zmerjanje! — plačani uslužbenec podjetja.

Nove knjige založbe »Kmečka knjiga«

»Potrjevanje posevkov« (uredil prof. inž. Vinko Sadar) — pregled vseh predpisov, ki zadevajo tehniko in metodiko potrjevanja posevkov in semen.

»Hranoslovje« (napisala Duša Svajger) vsebuje zanimiv pregled važnih ugotovitev o prehrani človeka, o živilih, začimbah, soli, kislini in poživilih.

»Pridelovanje krme na travnikih« (ing. Gvido Fajdiga) — strokovna knjiga o krmi, ruši, izboljšanju zemlje, gnojenju in oskrbovanju travnatih površin, o spraviljanju pridevkov, zatiranju travniške plevela in škodljivcev. Važen priročnik kmetu, ki hoče sodobno gospodariti in več pridelati.

Knjige dobite pri založbi KMEČKA KNJIGA, lahko pa jih naročite tudi preko vaše zadruge v najbližji knjigarni.

Vojne krajine. Zato so dobivali redne prejemke, če že ne stalno pa vsaj občasno. S svojih vojnih pohodov so prinašali večkrat nekaj plena, ki jim je izboljšal življenje. Moški od 18 leta dalje so bili stalno oboroženi in v stalni pripravljenosti. Gospodinja je sama oskrbovala družino, za otroke in starce, v skromnih domovih, ki so jih postavili, misleč, da se še vrnejo v prvotno domovino. Zaradi pihih dohodkov, pomanjkanja časa in nevarnosti rednemu delu, so bile te hiše dokaj enostavne. O kakem urejenem poljedelstvu seveda ni bilo sluha, saj ni bilo niti primernih tal niti delovne sile. Prav to je hromilo težnje po obdelovanju zemlje. Običajno so redili po nekaj ovac in koz, ki so dajale mleko, meso in volno, iz katere so ženske izdelovale razne volnene predmete, tako za vojaške kot za otroke. Tako stanje je bilo vse do leta 1579, ko je bil zgrajen Karlovac kot obrambna trdnjava proti Turkom in je Vojsna krajina prenesla svoje težnje tja. Mesto je zasedla redna vojska in krajinčiki so zgubili svoj pomen in svoj kruh. Krajnik je nastala huda gospodarska stiska. Mlajši moški so odšli kot redni vojniki v službo, starejši krajinčiki pa so ostali doma. Kot sem že omenila, ni

V TEM TEDNU NABIRAMO:

- Cvet arnike 400 din, lipe 220 din, rmana 50 din, šentjanževke 140 din, slezenovca 900 din, bele deteljice 140 din.
- List robe 40 din, volčje češnje (beladone) 150 din, borovniče 100 din, melise 150 din, slezenovca 200 din, šmarnice 100 din, ozkolistnatega trpotca 80 din, gozdne jagode 100 din, pekoče koprive 40 din, pelina 70 din, breze 20 din.
- Rastlino gladilnika 40 din, rmana 36 din, materine dušice 36 din, šentjanževke 32 din, pičije kaše 180 din, hribake rese 260 din, jetičnika 100 din, njivske mačehe 140 din, urhovek 60 din, pičije dresen (moravka) brez korenin 50 din.
- Korenine repnca 180 din, bočede neže 100 din, gladeža 65 din, baldrijana 260 din, srčna moč 200 din.
- Lubje krljike 60 din.
- Seme jensenskega podleska 300 din, kumne (kime) 450 din, suhe borovnice 500 din.

Pismo uredništvu

V vašem listu berem veliko novic iz raznih krajev Dolenjske, vendar so te novice največkrat iz istih krajev in vasi, kar je vsekakor zaslug prizadevnih vaših dopisnikov, ki jih imate v teh, po večini večjih krajih. Vendar bi človek rad bral v časopisu tudi novice in poročila iz bolj skritih, oddaljenih vasi in naselij, ker sodim, da je tudi v takih krajih polno zanimivih stvari, ki bi zaslužile, da pridejo v tisk. To so zlasti razni uspehi na gospodarskem in prosvetnem področju, kakor tudi na političnem, ki jih je v takih oddaljenih krajih gotovo teže doseči kot v mestih in v močnejše razvitih središčih na podeželju.

Zato bi bilo res lepo in prav, da bi se bralci vašega lista iz teh vasi večkrat oglašili in poročali, kaj se pri njih godi, kakšne uspehe imajo, kakšne težave in podobno. Tako bi se bralci vašega lista seznanili o delu in življenju po vsej Dolenjski, se pravi tudi iz tistih krajev in vasi, o katerih sedaj malo ali pa nič ne slišimo, oziroma ne beremo.

Drugo, kar opažam v zadnjem času, je pomanjkanje dopisov oziroma člankov iz življenja in dela naše mladine in mladinskih organizacij. Vem, da mladina veče piše v svoj mladinski list, vendar je potrebno, da mladina dopisuje tudi v svoj lokalni časnik ter tako seznanja starejši rod, kaj mladinske organizacije delajo in kako mladina danes živi. Obenem pa bi mladinske organizacije močnejše spoznale ena drugo in koristile izkušnje, ki jih imajo v raznih krajih pri svojem delu. S tem bi Dolenjski list postal zanimivejši in privlačnejši tudi za mladino.

Namen teh vstev je, da vzbudijo ljudi, starejše in mladino, da vzamejo pero v roke in spovodijo listu o življenju in delu svoje vasi. Mi, bralci od drugod, bomo to radi brali in naš Dolenjski list bo postal še bolj pester, zanimiv in koristen slehernemu dolenjskemu človeku.

Bralec Dol. lista P. A.

(Dostavak uredništva: Hvala za opozorilo, ki je hkrati naša želja. Bralci, pišite nam tudi iz manjših in oddaljenih krajev!)

Nove dobave naših ladij za inozemstvo

Ledjelnica na Reki *3, največje sklenila pred kratkim z nekaterimi angleškimi brodarji pogodbe za gradnjo 6 novih velikih prekoceonskih tovornih ladij, kar je nov in pomemben dokaz o vsaki vrednosti izdelkov naših delovnih kolektivov.

V tem svojem sestavku bi rada opisala podobo osiromaševanja in delo belokranjske kmečke gospodinjice, neno vlogo v kmečki proizvodnji in v gospodinjstvu, stanje, v kakršnem je, nasvetovala pa tudi nekatere predloge in ukrepe za izboljšanje položaja kmečke gospodinjice v Beli krajini.

Poudariti je treba najprej, da v Beli krajini pravzaprav ne moremo govoriti o enotnem tipu kmečke gospodinjice, kakor je to primer v naših drugih pokrajinah. Analiza nam namreč kaže, da imamo v Beli krajini tri tipe, tri vrste kmečke gospodinjice: uskoško, dolinsko in meščansko-obrtniško. Vse tri vrste, zlasti pa prvi dve, se močno ločijo med seboj in so posledica zgodovinskih dejstev, vplivov tal in podnebja ter precejšnja odmaknjenost Bele krajine od ostalih področij slovenske zemlje.

Prvotni prebivalci Bele krajine so prišli ob preseljevanju Slovencev iz Panonske nižine (dolenjski naseljitveni tok), kot pravi zgodovinar Milko Kos in se naselili v Občobliju. Bil je to poljedeljski, za iskanje zemlje in miru. Kasneje, v 16. in 17. stoletju je dobila Bela krajina še nove prebivalce — uskoške ali

Krajevni praznik v Gradacu

Z novo upravno razdelitvijo je bil večji del bivše gradsko občine priključen matični občini Metliki. Graščani so proslavljali doslej svoj občinski praznik, od leta dalje pa je 26. julij še vedno zelo pomemben krajevni praznik, spomin na 26. julij 1942 leta, ko so v zgodnjih jutranjih urah »fascistični kulturonošci« uprepili domačije trinajstim naprednim družinam, katerih otroci so že odšli v partizane. Obupen kol ne-srečnih družin je zdramil vse vasičane. Pred očmi se je nudil strašen prizor. Mnogi so skušali rešiti svoje premoženje, ko jim pa to ni uspelo, pa vsaj gola življenja. Člane prizadetih družin, ki niso uspeli zbežati pravočasno v gozd, so italijanski barbari odgnali s pogoršč in jih prepeljali v zloglasno taborišče na Rabu. Zlostno vpije otrok in tarnanje starčkov, je spremljalo nesrečnike vs pot od doma v izgnanstvo.

Ta dan je ostal zapisan v srcih vasičanov kot dan groze in spomin nanj so Graščani izbrali že pred petimi leti za svoj krajevni praznik.

Priljubljeni odbor je izdelal spored prireditev:

22. JULIJ: ob 14. uri šahovski dvoboj med mladinskima reprezentancama Gradaca in Metlike. Prav taktaroma na telovadnici turnir v odbojki med odbojkarji Gradaca, Metlike, Semiča in Črnomlja.

25. JULIJ: ob 8. uri zvečer bo v prosvetnem domu slovesna akademija.

26. JULIJ: ob 8. uri zjutraj bo svečani del praznovanja na trgu pred spomenikom padlih borcev. Ob 15. uri pa bo velika gasilska veselica.

Borci in prijatelji partizanske Bele krajine, udeležite se praznovanja krajevnega praznika v Gradacu!

S. S.

Otroci padlih borcev pošiljajo pozdrave s tabora v Bočni

Otroci padlih borcev v okrajni odbor Zveze borcev v Novem mestu tudi letos priredili vrsto lepih taborov in kolonij. S taborjenja v Bočni nad Mozirjem nam pišejo otroci takole:

»Okrajni odbor Zveze borcev Novo mesto nam je priredil prijetne počitnice. Za trud in požrtvovalno delo se tovarišem v odboru najtopleje zahvaljujemo. Življenje v naravi nam zelo ugaja, posebno zdaj, ko smo naš tabor lepo uredili in mu dali ime »Tabor Gorjanci«. Tudi vsak človek ima svoje ime (Jelen, Osa, Partizan, Lilija in podobno). Vreme je sicer nekoliko mlačno, pa se vseeno znamo zapo-

sliti z odbojko, streljamo in pod, zelo radi pa beremo časopise, posebno še Dolenjski list. Njegovi upravniki se zahvaljujemo za posiljko.

Največ veselja pa je, ko se zberemo okoli tabornega ognja, spemoinjamo staršev, ki so dali življenje za svobodo domovine. Srečni smo, ker nam je lepo in prijetno. Matere, ne bodite v skrbeh, ker nam je res dobro in kmalu se bomo vrhili zdravi, veseli in okrepljeni.

Vsem domačim in znancem pošiljamo iskrene pozdrave!

Taborniki ZB Novo mesto v Bočni

Obisk Zveze borcev terena »Milan Majcen«

Gojiti tradicijo narodnoosvobodilne borbe, spoznavati mladino z bojem očetov in obiskovati partizanske kraje je ena izmed nalog, ki jih nedavno odlikovana organizacija Zveze borcev terena »Milan Majcen« v Ljubljani z zavestjo in prizadevanjem uresničuje. V torek 10. julija je odbor ZB tega terena pod vodstvom tov. Hribarja in tov. Pogarjebca organiziral z dvema avtobusoma izlet kakih 80 otrok padlih borcev in staršev partizanov in talcev na Dolenjsko. Obiskali so Rog in ba, zo 20, ogledali so si Zumberk z okolico, bili na Starih žagah in v Dol. Toplicah, proti večeru

22. JULIJ: ob 14. uri šahovski dvoboj med mladinskima reprezentancama Gradaca in Metlike. Prav taktaroma na telovadnici turnir v odbojki med odbojkarji Gradaca, Metlike, Semiča in Črnomlja.

25. JULIJ: ob 8. uri zvečer bo v prosvetnem domu slovesna akademija.

26. JULIJ: ob 8. uri zjutraj bo svečani del praznovanja na trgu pred spomenikom padlih borcev. Ob 15. uri pa bo velika gasilska veselica.

Borci in prijatelji partizanske Bele krajine, udeležite se praznovanja krajevnega praznika v Gradacu!

S. S.

Pes rešil lovca pred medvedko

Nevalkdanjo dogodivščino na lovu so četrtek 12. julija člani novomeške lovke družine AVUGST LUZAR s Kuzarjevega Kafa, JANKO KASTELIC in JANEZ KOVARIK. V predelu Kafa je bil ta dan prirejen pogon na divje svinje, ki delajo ljudem precej škodo na poljih. Lužar je imel s seboj svojega psa Bola. Od Suhonja dalje so se lovci razšli v strelsko črto in napredovali počasi v gozd. B.M. so narazen po kakih 200 metrov, ko se je Bol zakadil v veliko, temno

goščavo in začel arditio lajati. Lužar je bil prepričan, da je pes dvignil v goščavi divjo svinjo in je šel kakih 10 metrov za njim, nenadoma pa je planila nadenj žaba neke smreke medvedka in ga, hodeč po zadnjih nogah, udarila s prednjima šapama po glavi in prstih ter ga podrla na tla. Med padcem se je Lužar se utegnil težko obrniti, da je padel na kolena. V istem trenutku pa je pes hrabro naskočil medvedko nad lovca in jo začel gristiti. Zival se je lotila nato psa in šla za njim, Lužar pa se je hitro pobral in pripravil puško za vsak slučaj, ki bi kosmatinka znova napadla. Že po nekaj matnih teka za psom se je medvedka obrnila in spet naskočila lovca, hodeč po zadnjih nogah. Strašno je rečala nad Lužarjem, ki v gostem grmljeviu ni goščavnik mogel pred živaljo pobegniti, ni pa tudi mogel splezati na kako drevo, da bi se razjarjeni medvedki umaknil. Zaradi neposredne ogroženosti je vanjo ustrelil. Medvedka se je za hip zgrudila, pa spet planila nad lovca, ki je vanjo ustrelil še drugič, nato pa se je izmotal iz goščave in mahal teči proti Kastelicu. Medvedka ga je zasledovala in tekla za njim po gozdu in nato še kakih 70 metrov po čistini.

»TAPETNIŠTVO IN DEKORATIVNO« dobilo prvo nagrado na II. obrtniškem velesojmu

V soboto so bili na II. obrtniškem velesojmu na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani nagradjeni najboljši obrtniški izdelki. Med 16 področij, ki so dobila prvo nagrado po 40.000 dinarjev, je tudi »Tapetništvo in dekorativstvo« iz Novega mesta za črna fotelja raznih vrst in oblik, za katere so obiskovalci na velesojmu pokazali zelo veliko zanimanje in izrekli prizadevnemu kolektivu precej laskavih pohval. Z drugo nagrado je bilo nagradjenih 27 razstavljalcev, 38 s tretjo, medtem ko je pohvalno diplomo dobilo 42 razstavljalcev.

niso pa pokazale večjih uspešnih. Krasica tja goltajo tudi vode in Beli krajini dobre pitne vode sploh primanjkuje. Vprašanje pitne vode rešujejo malotičevitni studenci, skromne vodovodne naprave in nehigienični vodnjaki, v katere teče kapnica, ki jo po večini strežejo s strel, ne da bi jo speljali preko čistilnikov. Posebno hudo je za vodo v sušnih letih, ki so prav to zelo pogosta. Bela krajina je namreč zaprta kotlina, saj jo obdajajo okoli in okoli gorovja, tako da vlažni vetrovi ne težko najdejo pot vanjo. Gorovje, ki zapira kotlino proti severu, prečuje mrazim vetrovom dostop in, ker so nižinska področja povprečno 150 m nad morjem — torej precej nizka — je belokranjsko podnebje dokaj ugodno. Zame so precej mla, snežnih padavin skoraj ni. Pač pa so pogoste zgodnje spomladanske pobeze, ki povzročajo veliko škodo. Pobožja so zasajena z vinoko trto, v dolinah pa dokaj lepo rodi sadje. Zemljska in podnebne prilike so tu zelo važne in odločilne v gospodarstvu in zato tudi v življenju belokranjskega človeka.

Posebnost Bele krajine je njena oddaljenost oziroma slaba povezava z ostalo Slovenijo. Železnica je stekla šele l. 1914 — tik pred prvo svetovno voj-

no. Do tedaj pa je vozil v Belo krajino poštni voz, tako kot je vozil drugje pred petdesetimi leti.

Torej ni čudno, če je napredek tako počasen in dolga in odaljena kot slovenske zemlje, da je Bela krajina tako zaostala za časom. Kljub vsej revščini, zaostalosti in zapostavljanju pa je Bela krajina dala slovenski kulturi nekaj pomembnih mož, med njimi mojstra slovenske besede, velikega peseta Zupančiča, med NOB pa je sleherni belokranjski mati odrezala prenekateri kos kruha našemu borcu, pa naj je bil od kjer koli, in marsikatera slavnata streha belokranjske hiše je bila prijeten dom utrujenemu, toploti in prične besede željnemu borcu.

PRVI TIP BELOKRANJSKE GOSPODINJE — GOSPODINJA V HISI USKOKOV

Ze v uvodu sem omenila, kje so se ti begunci iz prvotne domovine naselili. V predelih, ki jih stari prebivalci — kmetje niso niti iskali niti jih niso hoteli naseliti ob Kolpi, sredi gozdov, v Zumberku ob nepodolnih pobočjih Gorjancev. V začetku je bilo njihovo življenje urejeno čisto po vojaško. Bil je to mojni strazarji ob Kolpi, ki so spadali v vojne oddelke

BELOKRANJSKA KMEČKA GOSPODINJA

ZORA VERGOT

V tem svojem sestavku bi rada opisala podobo osiromaševanja in delo belokranjske kmečke gospodinjice, neno vlogo v kmečki proizvodnji in v gospodinjstvu, stanje, v kakršnem je, nasvetovala pa tudi nekatere predloge in ukrepe za izboljšanje položaja kmečke gospodinjice v Beli krajini.

Poudariti je treba najprej, da v Beli krajini pravzaprav ne moremo govoriti o enotnem tipu kmečke gospodinjice, kakor je to primer v naših drugih pokrajinah. Analiza nam namreč kaže, da imamo v Beli krajini tri tipe, tri vrste kmečke gospodinjice: uskoško, dolinsko in meščansko-obrtniško. Vse tri vrste, zlasti pa prvi dve, se močno ločijo med seboj in so posledica zgodovinskih dejstev, vplivov tal in podnebja ter precejšnja odmaknjenost Bele krajine od ostalih področij slovenske zemlje.

Prvotni prebivalci Bele krajine so prišli ob preseljevanju Slovencev iz Panonske nižine (dolenjski naseljitveni tok), kot pravi zgodovinar Milko Kos in se naselili v Občobliju. Bil je to poljedeljski, za iskanje zemlje in miru. Kasneje, v 16. in 17. stoletju je dobila Bela krajina še nove prebivalce — uskoške ali

menško ureditev, ki so jo prinesli s seboj, bežec pred Turki. Naselili so se v novem kraju, niso se mu pa prilagodili in so živeli povsem svoje življenje. To je izoblikovalo tudi posebni tip belokranjske kmečke gospodinjice. Tretji tip belokranjske kmečke gospodinjice je nastal v obeh, pretežno kmečkoborbnih mestih Metliki in Črnomlju. Za razvoj belokranjske kmečke gospodinjice pa so bile, razen omejenih vzrokov, nemaloma pomembna posebna talna in podnebna razmere tega področja naše domovine. Zato naj jih vsaj na kratko omenim, za boljše razumevanje življenja in položaja belokranjske kmečke gospodinjice.

Bela krajina je najjužnejša pokrajina Slovenije. To je izrazito krasna kotlina, ki ima malo vode. Reke, razen Kolpe, so izrazito krasne značaja. Kras je zelo plitek, ponekod povsem gol. Tako so n. pr. tudi področja okoli Adlešičev, ki jim grozi v nekaj desetletjih popolno osiromašenje plodne zemlje, ker jo izpira voda. Kjer so plasti zemlje debelejša pa se vlečejo večkrat steničasti bujni praproti in brezovih gajev, kar je znak krasne zemlje — podrola, ki ima še to slabost, da je močno propusten. Z izboljšanjem te zemlje so velike težave: veljalo so ogromne dela in stroškov,

bilo plodne zemlje, niti volje do dela na revni zemlji. Silko take vasi nam kažejo še danes bivše uskoške vasi. Tipičen primer je vas Marindol, ki je ostala skoraj neizpremenjena vse do danes. V vasi imamo hiše, ki se še danes imenujejo z domačim imenom »ri Kapitanovihs. Pogledmo si tak dom, ki pa ni edinstven, v več vaseh bi našli številne take hiše. Posebnost teh domov je lesena zgradba, ki ima le nizek temelj, na katerega je postavljena lesenjača. Ta je razdeljena na tri dele: v hišo, to je soba, kjer prebivajo ljudje, vežo in drugi prostor, kjer prebivajo živali. Vse to je pod slamnato streho. Hiša ima lesena tla, drugi prostori pa volnata. Podkletenih prostorov ni. Okna so zelo majhna, običajno zabita in, če so dvojnja, je med obema okencema naphano žaganje, ki naj prepreči odtok toplote. V edini sobi spi vsa družina, pa naj bo še tako številna. Običajno sta v taki hiši dve postelji, le malo kje tri. V sobi je v kotu kmečka peč, ki služi za posteljo, če je družina tako velika, da ne more vsa v postelje. Tudi klop ob peči in šenčija v kotu sta večkrat ležalnice za otroke in stari. Starejši krajinčiki pa so ostali doma. Kot sem že omenila, ni

(Nadaljevanje)

Lani skoraj 46 milijonov din čistega dobička

Poleg tega je bilo od presežka plačnega sklada zadrug ustvarjenih še dobrih 10 milijonov dinarjev za investicije

NAJVAŽNEJŠI NALOGI: Stalna rast socialističnih prvin na vasi in večja proizvodnja

Občni zbor Okrajne zadrugne zveze v Novem mestu je pretresel dosedanje delo v zadrugništvu in nakazal smernice za nadaljnji razvoj

Iz obširnega poročila upravnega odbora OZZ, ki ga je 26. junija podal predsednik Viktor Zupančič, je razvidno, da so kmetijske zadrugne v letu 1955 naredile v utrujevanju zadrugništva korak naprej. Ko je v uvodnem govoru prikazal splošne gospodarske razmere v naši državi, katerih sestavni del so kmetijske zadrugne in se v okviru tega lahko razvijajo, je med drugim dejal:

Družbeni plani za leto 1955 tako zvezni, republiški, okrajni in občinski, dajejo našemu celotnemu gospodarstvu smer inženjerskega gospodarjenja s finančnimi sredstvi in sicer tako, da gre manj investicij za kapitalno izgradnjo ključnih objektov, kakor je bilo to v prejšnjih letih, in več poudarka na investicije v kmetijstvu in za družbeni standard (komunala).

V našem okraju je bilo leta 1955 porabljenih 18 milijonov dinarjev za kmetijstvo, za leto 1956 pa je določenih 28 milijonov dinarjev sklada za pospeševanje kmetijstva in 38 milijonov dinarjev za kmetijske investicije. Poleg teh skladov imajo občinski ljudski odbori svoje investicijske sklade v višini 42 milijonov dinarjev za organizacijo veterinarske službe in za druge sklopke, ki bi jih organizirale občine in kmetijske zadrugne za izboljšanje kmetijstva. Pri tem niso upoštevali fondov kmetijskih zadrug za pospeševanje kmetijstva.

Upralni odbor Okrajne zadrugne zveze je na podlagi nakazanih smernic veliko razpravljal, kako pripraviti in pomagati kmetijskim zadrugam, da bi njihove dohodke, ki so razdeljeni na sklade v letu 1956, naložile v tiste panoge, ki bi krepile socialistične odnose in dvigale kmetijsko proizvodnjo.

Kmetijske zadrugne so izdelale gospodarske programe za leto 1955. Ti programi ne bodo v letošnjem letu dosegli zaželenih uspehov oz. rezultatov iz naslednjih razlogov:

1. za kmetijske zadrugne je to začetek in povsem nova stvar, ker niso imele še potrebnih osnov za planiranje,
2. 70% kmetijskih zadrug v našem okraju je brez upravnikov in dobrega kadra, ki bi bil sposoben za izdelavo programov in pravilno proučevanje gospodarskih problemov na svojem območju,
3. dolgoletne prakse razdeljevanja zadrugnih fondov, katere je družba pustila kmetijskim zadrugam za uveljavljanje socialističnih principov, ni bilo moč tako hitro prekiniti.

Kljub temu, da ugotavljamo slabosti pri izdelavi programov, pa le smatramo, da je s tem napravljen korak naprej, ker je s temi programi postavljena podlaga za daljše obdobje planiranja v kmetijskih zadrugah, s katerim se bo usmerila kmetijska proizvodnja.

V našem okraju prevladuje kmečko prebivalstvo, saj se 62% bavi s kmetijstvom. Kmetijske površine so razdeljene takole: njive in vrtovi 30.814 ha, sadovnjaki 1.563 ha, vinogradi 3.930 ha, travniki 12.220 ha, senošteti 18.042 ha, pašniki 23.440 ha, gozdovi 74.800 ha, neplošno 8.445 ha, skupaj 170.993 ha.

Od tega je kmetijskih površin 90.039 ha. Na enega kmetijskega prebivalca odpade 0,37 ha orne zemlje, medtem ko v me. rilu FLRJ 0,60 ha. Naslednji podatki nam kažejo, kako izrazito prevladuje v novomeškem okraju razdrobljena posest kmetijskih gospodarstev:

od 0 — 0,5 ha	61	posestnikov ali	0,3 %
od 0,6 — 2 ha	2.233	posestnikov ali	13 %
od 2,01 — 3 ha	1.115	posestnikov ali	5,9 %
od 3,01 — 5 ha	1.737	posestnikov ali	10 %
od 5,01 — 8 ha	2.239	posestnikov ali	13 %
od 8,01 — 10 ha	1.331	posestnikov ali	6,7 %
nad 10 ha	4.343	posestnikov ali	25,3 %
nekmetovalcev	4.167	posestnikov ali	24,3 %

Na majhn in srednjih kmetijah je izkoriščena zemljišča usmerjeno skoraj izključno za kritje lastnih potreb za prehrano, le malo dajejo tržnih viškov. Ta

posestva imajo premalo sredstev za reprodukcijo. Razširjena reprodukcija je tedaj mogoča samo v okviru kmetijske zadrugne.

Sestav živinoreje, glavne panoge naših dohodkov, ni zadovoljiv

Sestav posameznih kategorij živine ni zadovoljiv. V okraju redimo 42.009 glav goveje živine. Od tega je 17.325 krav, 17.342 podmladki in 7.342 volov (17,4%). V 17.189 kmetijskih gospodarstev odpade na eno gospodarstvo 1 krava, 1 mlada žival. Na 1 ha obdelovalne zemlje odpade živine: 0,14 konj, 0,89

govedi, 0,14 ovac in 0,91 prašičev. Večji del živine odpade na manjša gospodarstva od 3-8 ha. Poleg volov je v okraju 6.801 konj, skupaj delovne živine 13.203. Na eno gospodarstvo odpade 0,79 delovne živine.

Stanje in gibanje živine v letu 1953-1956:

	1953	1955	1956
konji	6.036	6.412 + 1,3 %	6.861 + 7 %
goveda	37.835	42.009 + 11,4 %	44.950 + 7 %
ovce	8.833	8.761 - 23,3 %	4.735 - 23 %
prašiči	33.783	42.743 + 26,5 %	38.469 - 10 %

Iz gornjega je razvidno, da je močan porast delovne živine (konjev) na račun proizvodnje živine. V letu 1955/56 je poraslo število konj za 7%, število prašičev pa je padlo za 10%, ovac pa za 46,5%.

Ti podatki nam dokazujejo, da predstavlja glavno osnovo na vasi drobno blagovno gospodarstvo.

Veliko je na vasi razpravljanja okoli traja in davkov. Po edinec trdijo, da se hoče vse breme prenesti na kmeta in ga s tem uničiti. Tako mišljenje je

napačno in škodljivo, ker to ljudi zavaja, namesto da bi se razvila zdravna, kako z večjo proizvodnjo ustvariti večje dohodke, ne glede ali je to privatni, zadrugi ali državni sektor.

Izhajajoč iz stanja, kakršno je razvidno iz gornjih podatkov, smatramo, da ni mogoče preiti iz takšne drobne proizvodnje v blagovno proizvodnjo brez organizirane kmetijske zadrugne, preko katere bo omogočeno kmetičnemu proizvajalcu vlagati večja sredstva za večjo reprodukcijo.

Število članov in zadrugah narašča, kar kaže na zaupanje kmetov v njihovo dobro gospodarjenje

Ob zaključku leta 1954 je bilo 42 kmetijskih zadrug in 1 specializirana vinarska zadruga. V te kmetijske zadrugne je vključenih 10.461 članov. V letu 1955 je pristopilo 1.037 novih članov kmetov ali 6,7%. Od skupnega števila članstva je 2.868 žena. V istem času je bilo vključenih ali pa je pristopilo izstopilo 377 članov. Izstop članstva je bil predvsem v starih kmetijskih zadrugah, ki niso imele urejenih pristopnih izjav in plačnih deležev in pri onih KZ, kjer so

bili vključeni delavci, ki niso imeli interesa ostati člani zadrug. Če pogledamo število novovključenih članov, to je 1.037 kmetov, vidimo, da so posamezne zadrugne vodile pravilno politiko in a takšnim delom uveljavile zaupanje pri kmetijskih proizvajalcih. To so predvsem kmetijske zadrugne Straža, Mokronog, Dragatci, Dol, Toplice in še nekatere druge.

Vse zadrugne na območju našega okraja so zaključile poslovno leto 1955 z uspehom, raz-

dom iz prejšnjih let, kar znaša skupaj 237.350.987 din. To so sredstva, s katerimi lahko zadrugne gospodarilo po obstoječih predpisih.

V letu 1955 so zadrugne porabile za pospeševanje kmetijstva 9.530.941 d.n. Ta sklad je bil v veliki meri izkoriščen za razne sklopke, ki so jih zadrugne organizirale kot n. pr.: škropljenje sadnega dreva, gnojilna poskusa, dotacije za semena in plemenško žvino lid. Sklad za pospeševanje kmetijstva je zelo širok pojem, zato so posamezne zadrugne to izkoristile in sredstva sklada porabile za druge namene kot n. pr.: za prekomerno regratiranje za umetna gnojila, popuste za izvrševanje raznih uslug, kar je posledica, da so strojni odseki v nekaterih zadrugah zaključili svojo bilanco z izgubo.

Vladimir Lamut: SMISEL PRI NOVM MESTU

PROMET Z ODKUPOM SE JE POVEČAL, VENDAR PRI VSEH KZ SE NI ZADOVOLJIV

Lani so dosegle vse kmetijske zadrugne skupnega prometa pri odkupu kmetijskih pridelkov, zadrževalnih želez in industrijskem blagu 1 milijardo in 768.405.373 din. Od tega znaša odkup kmetijskih pridelkov 320.475.737, odkup lesa 460.278.395 in promet z industrijskim blagom 947.554.242 din. Ko analiziramo odkup kmetijskih pridelkov, lahko trdimo, da je večina naših zadrug dosegla dobre uspehe, le v tem, da so nekatere zajele celotni odkup na svojem območju. Imamo pa zadrugne kot n. pr.:

- 1. Zadrugno trgovsko podjetje za odkup kmetijskih pridelkov in promet z reprodukcijem materialom,
- 2. Zadrugno trgovsko podjetje - Lesa za odkup lesa,
- 3. Zadrugna mesarinja s predelavo,
- 4. Zadrugna mlekarina za odkup in predelavo mleka,
- 5. Vinska klet v Izgradnji,
- 6. Kmetijsko posestvo Trška gora.

Na kratko bi omenili VLOGO MLEKARNE PRI DVIGANJU ŽIVINOREJE na posameznem kmetijskem gospodarstvu. Mlekarne je začela pred kratkim obratovati. Do meseca aprila smo imeli organiziran odkup mleka po nižinskih predelih, predvsem v šentjurski dolini in okolici Novejga mesta. Večkrat je bilo govora o tem, da se naši kmetije v višinskih predelih ne zanimajo za prodajo mleka, češ da ni v njihovi navadi dnevnega predaja mleka. Ko je začela nova mlekarina obratovati in razširjati odkupno mrežo, se je v kratkem času pokazalo ravno obratno kot so bile prvotne misli. Mlekarina je dvignila odkup mleka v primerjavi s istim časom v letu 1955 (majev 3.500 litrov) v letošnjem letu na 7.500 litrov. S tem pa se ni zajel ves višek mleka, ki je na razpolago. Mlekarina ga zaradi tehnične nedovršenosti se ne more več predelati. Po naši presodi bi lahko v nekaj mesecih dvignili odkup mleka na 10.000 litrov, če bodo odstranjene tehnične ovire. To jasno dokazuje, da mlekarina ni prevelika in da se naši kmetije zato zanimajo, ker jim predstavlja velik vir dohodkov.

Za dvig živinoreje je važna tudi UMETNA OSEMENJEVALNA CA IN VETERINARSKA BOLNI CA. In v večjem v letošnjem letu se ne bo prišla v poštev, ker ni dovolj sredstev za dopravitve. Omeniti moramo tudi VINSKO KLET V IZGRADNJI, za katero je v letošnjem letu na razpolago 34.800.000 din investicijskega kredita. S temi sredstvi bodo predvidoma dokončani gradbeni deli do konca leta. Za drugo leto bo potrebnih še 25.000.000 din investicij za opremo in obratnika dela. Kot je važna mlekarina za živinorejo, tako je Vinska klet pomembna za vinogradništvo. V zadnjem času se je pokazala katastrofa na področju našega vinogradništva, ker so pridelki majhni, kvaliteta slaba, trg pa zasilen z vinom. To nam narekuje, da bomo prvenstveno morali slediti na obnovo vinogradov in predelavo grozdja in šolanje vin za izboljšanje kvalitete, ki jo zahteva trg.

HRANILNO-KREDITNA SLUŽBA SI JE PRIDOBILA ZAUPANJE IN SE V KZ ČEDALJE USPEŠNEJE RAZVIJA

Velika ustanova je Zadruga hranilnica in posojilnica v Novem mestu, ki ima organizirano hranilno-kreditno službo v 36 kmetijskih zadrugah z 1.293 vlagatelji in skupnem znesku vlog 9.263.090 din. Pri hranilnici v Novem mestu (s podružnico v Crmonju) je 191 vlagatelj s skupnim zneskom vlog 3.577.000 din, torej je skupno vseh vlagateljev 1394 z 12.850.000 din vlogami, kar predstavlja velik napredek za razvijanje in uveljavljanje hranilno-kreditne službe. Od ustanovitve centralne hranilno-kreditne ustanove pa do danes so se hranilnice v večini zadrug poslovale z odkupi na odprt račun. V zadnjem času se stvari bistveno spreminjajo in decentralizirajo, jo tako da dobijo hranilno kreditni odseki pri kmetijskih zadrugah večje pravice za razpolaganje z vlogami, od katerih lahko do 50% sami razpoložijo za posojila svojim članom po določeni obrestni meri. Pri tem imajo najboljše uspehe Kmetijska zadruga Zuzemberk, ki ma 86 vlagateljev z 635.521 din vlogami.

Hranilno-kreditni odseki bodo dobili še večje naloge, ko bodo prevzeli v svoje obratovanje poslovanje z odkupi na odprt račun. To je sedaj v teku in bo mogoče uveljavljati pri tistih kmetijskih zadrugah, kjer imajo kmetije zaupanje v zadrugo. Trgovati na odprt račun s knjižico se pravi trgovati brez gotovine. Zato bodo pri tem dalje zadrugne morale paziti, da bodo vsi odprti računi ve-

dom iz prejšnjih let, kar znaša skupaj 237.350.987 din. To so sredstva, s katerimi lahko zadrugne gospodarilo po obstoječih predpisih.

V letu 1955 so zadrugne porabile za pospeševanje kmetijstva 9.530.941 d.n. Ta sklad je bil v veliki meri izkoriščen za razne sklopke, ki so jih zadrugne organizirale kot n. pr.: škropljenje sadnega dreva, gnojilna poskusa, dotacije za semena in plemenško žvino lid. Sklad za pospeševanje kmetijstva je zelo širok pojem, zato so posamezne zadrugne to izkoristile in sredstva sklada porabile za druge namene kot n. pr.: za prekomerno regratiranje za umetna gnojila, popuste za izvrševanje raznih uslug, kar je posledica, da so strojni odseki v nekaterih zadrugah zaključili svojo bilanco z izgubo.

Vladimir Lamut: SMISEL PRI NOVM MESTU

PROMET Z ODKUPOM SE JE POVEČAL, VENDAR PRI VSEH KZ SE NI ZADOVOLJIV

Lani so dosegle vse kmetijske zadrugne skupnega prometa pri odkupu kmetijskih pridelkov, zadrževalnih želez in industrijskem blagu 1 milijardo in 768.405.373 din. Od tega znaša odkup kmetijskih pridelkov 320.475.737, odkup lesa 460.278.395 in promet z industrijskim blagom 947.554.242 din. Ko analiziramo odkup kmetijskih pridelkov, lahko trdimo, da je večina naših zadrug dosegla dobre uspehe, le v tem, da so nekatere zajele celotni odkup na svojem območju. Imamo pa zadrugne kot n. pr.:

- 1. Zadrugno trgovsko podjetje za odkup kmetijskih pridelkov in promet z reprodukcijem materialom,
- 2. Zadrugno trgovsko podjetje - Lesa za odkup lesa,
- 3. Zadrugna mesarinja s predelavo,
- 4. Zadrugna mlekarina za odkup in predelavo mleka,
- 5. Vinska klet v Izgradnji,
- 6. Kmetijsko posestvo Trška gora.

Na kratko bi omenili VLOGO MLEKARNE PRI DVIGANJU ŽIVINOREJE na posameznem kmetijskem gospodarstvu. Mlekarne je začela pred kratkim obratovati. Do meseca aprila smo imeli organiziran odkup mleka po nižinskih predelih, predvsem v šentjurski dolini in okolici Novejga mesta. Večkrat je bilo govora o tem, da se naši kmetije v višinskih predelih ne zanimajo za prodajo mleka, češ da ni v njihovi navadi dnevnega predaja mleka. Ko je začela nova mlekarina obratovati in razširjati odkupno mrežo, se je v kratkem času pokazalo ravno obratno kot so bile prvotne misli. Mlekarina je dvignila odkup mleka v primerjavi s istim časom v letu 1955 (majev 3.500 litrov) v letošnjem letu na 7.500 litrov. S tem pa se ni zajel ves višek mleka, ki je na razpolago. Mlekarina ga zaradi tehnične nedovršenosti se ne more več predelati. Po naši presodi bi lahko v nekaj mesecih dvignili odkup mleka na 10.000 litrov, če bodo odstranjene tehnične ovire. To jasno dokazuje, da mlekarina ni prevelika in da se naši kmetije zato zanimajo, ker jim predstavlja velik vir dohodkov.

Za dvig živinoreje je važna tudi UMETNA OSEMENJEVALNA CA IN VETERINARSKA BOLNI CA. In v večjem v letošnjem letu se ne bo prišla v poštev, ker ni dovolj sredstev za dopravitve. Omeniti moramo tudi VINSKO KLET V IZGRADNJI, za katero je v letošnjem letu na razpolago 34.800.000 din investicijskega kredita. S temi sredstvi bodo predvidoma dokončani gradbeni deli do konca leta. Za drugo leto bo potrebnih še 25.000.000 din investicij za opremo in obratnika dela. Kot je važna mlekarina za živinorejo, tako je Vinska klet pomembna za vinogradništvo. V zadnjem času se je pokazala katastrofa na področju našega vinogradništva, ker so pridelki majhni, kvaliteta slaba, trg pa zasilen z vinom. To nam narekuje, da bomo prvenstveno morali slediti na obnovo vinogradov in predelavo grozdja in šolanje vin za izboljšanje kvalitete, ki jo zahteva trg.

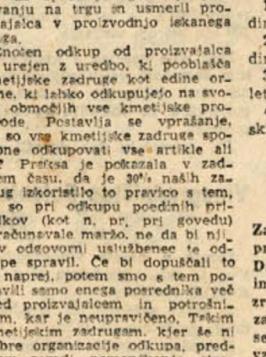
HRANILNO-KREDITNA SLUŽBA SI JE PRIDOBILA ZAUPANJE IN SE V KZ ČEDALJE USPEŠNEJE RAZVIJA

Velika ustanova je Zadruga hranilnica in posojilnica v Novem mestu, ki ima organizirano hranilno-kreditno službo v 36 kmetijskih zadrugah z 1.293 vlagatelji in skupnem znesku vlog 9.263.090 din. Pri hranilnici v Novem mestu (s podružnico v Crmonju) je 191 vlagatelj s skupnim zneskom vlog 3.577.000 din, torej je skupno vseh vlagateljev 1394 z 12.850.000 din vlogami, kar predstavlja velik napredek za razvijanje in uveljavljanje hranilno-kreditne službe. Od ustanovitve centralne hranilno-kreditne ustanove pa do danes so se hranilnice v večini zadrug poslovale z odkupi na odprt račun. V zadnjem času se stvari bistveno spreminjajo in decentralizirajo, jo tako da dobijo hranilno kreditni odseki pri kmetijskih zadrugah večje pravice za razpolaganje z vlogami, od katerih lahko do 50% sami razpoložijo za posojila svojim članom po določeni obrestni meri. Pri tem imajo najboljše uspehe Kmetijska zadruga Zuzemberk, ki ma 86 vlagateljev z 635.521 din vlogami.

Hranilno-kreditni odseki bodo dobili še večje naloge, ko bodo prevzeli v svoje obratovanje poslovanje z odkupi na odprt račun. To je sedaj v teku in bo mogoče uveljavljati pri tistih kmetijskih zadrugah, kjer imajo kmetije zaupanje v zadrugo. Trgovati na odprt račun s knjižico se pravi trgovati brez gotovine. Zato bodo pri tem dalje zadrugne morale paziti, da bodo vsi odprti računi ve-

dom iz prejšnjih let, kar znaša skupaj 237.350.987 din. To so sredstva, s katerimi lahko zadrugne gospodarilo po obstoječih predpisih.

V letu 1955 so zadrugne porabile za pospeševanje kmetijstva 9.530.941 d.n. Ta sklad je bil v veliki meri izkoriščen za razne sklopke, ki so jih zadrugne organizirale kot n. pr.: škropljenje sadnega dreva, gnojilna poskusa, dotacije za semena in plemenško žvino lid. Sklad za pospeševanje kmetijstva je zelo širok pojem, zato so posamezne zadrugne to izkoristile in sredstva sklada porabile za druge namene kot n. pr.: za prekomerno regratiranje za umetna gnojila, popuste za izvrševanje raznih uslug, kar je posledica, da so strojni odseki v nekaterih zadrugah zaključili svojo bilanco z izgubo.

Vladimir Lamut: SMISEL PRI NOVM MESTU

PROMET Z ODKUPOM SE JE POVEČAL, VENDAR PRI VSEH KZ SE NI ZADOVOLJIV

Lani so dosegle vse kmetijske zadrugne skupnega prometa pri odkupu kmetijskih pridelkov, zadrževalnih želez in industrijskem blagu 1 milijardo in 768.405.373 din. Od tega znaša odkup kmetijskih pridelkov 320.475.737, odkup lesa 460.278.395 in promet z industrijskim blagom 947.554.242 din. Ko analiziramo odkup kmetijskih pridelkov, lahko trdimo, da je večina naših zadrug dosegla dobre uspehe, le v tem, da so nekatere zajele celotni odkup na svojem območju. Imamo pa zadrugne kot n. pr.:

- 1. Zadrugno trgovsko podjetje za odkup kmetijskih pridelkov in promet z reprodukcijem materialom,
- 2. Zadrugno trgovsko podjetje - Lesa za odkup lesa,
- 3. Zadrugna mesarinja s predelavo,
- 4. Zadrugna mlekarina za odkup in predelavo mleka,
- 5. Vinska klet v Izgradnji,
- 6. Kmetijsko posestvo Trška gora.

Na kratko bi omenili VLOGO MLEKARNE PRI DVIGANJU ŽIVINOREJE na posameznem kmetijskem gospodarstvu. Mlekarne je začela pred kratkim obratovati. Do meseca aprila smo imeli organiziran odkup mleka po nižinskih predelih, predvsem v šentjurski dolini in okolici Novejga mesta. Večkrat je bilo govora o tem, da se naši kmetije v višinskih predelih ne zanimajo za prodajo mleka, češ da ni v njihovi navadi dnevnega predaja mleka. Ko je začela nova mlekarina obratovati in razširjati odkupno mrežo, se je v kratkem času pokazalo ravno obratno kot so bile prvotne misli. Mlekarina je dvignila odkup mleka v primerjavi s istim časom v letu 1955 (majev 3.500 litrov) v letošnjem letu na 7.500 litrov. S tem pa se ni zajel ves višek mleka, ki je na razpolago. Mlekarina ga zaradi tehnične nedovršenosti se ne more več predelati. Po naši presodi bi lahko v nekaj mesecih dvignili odkup mleka na 10.000 litrov, če bodo odstranjene tehnične ovire. To jasno dokazuje, da mlekarina ni prevelika in da se naši kmetije zato zanimajo, ker jim predstavlja velik vir dohodkov.

Za dvig živinoreje je važna tudi UMETNA OSEMENJEVALNA CA IN VETERINARSKA BOLNI CA. In v večjem v letošnjem letu se ne bo prišla v poštev, ker ni dovolj sredstev za dopravitve. Omeniti moramo tudi VINSKO KLET V IZGRADNJI, za katero je v letošnjem letu na razpolago 34.800.000 din investicijskega kredita. S temi sredstvi bodo predvidoma dokončani gradbeni deli do konca leta. Za drugo leto bo potrebnih še 25.000.000 din investicij za opremo in obratnika dela. Kot je važna mlekarina za živinorejo, tako je Vinska klet pomembna za vinogradništvo. V zadnjem času se je pokazala katastrofa na področju našega vinogradništva, ker so pridelki majhni, kvaliteta slaba, trg pa zasilen z vinom. To nam narekuje, da bomo prvenstveno morali slediti na obnovo vinogradov in predelavo grozdja in šolanje vin za izboljšanje kvalitete, ki jo zahteva trg.

HRANILNO-KREDITNA SLUŽBA SI JE PRIDOBILA ZAUPANJE IN SE V KZ ČEDALJE USPEŠNEJE RAZVIJA

Velika ustanova je Zadruga hranilnica in posojilnica v Novem mestu, ki ima organizirano hranilno-kreditno službo v 36 kmetijskih zadrugah z 1.293 vlagatelji in skupnem znesku vlog 9.263.090 din. Pri hranilnici v Novem mestu (s podružnico v Crmonju) je 191 vlagatelj s skupnim zneskom vlog 3.577.000 din, torej je skupno vseh vlagateljev 1394 z 12.850.000 din vlogami, kar predstavlja velik napredek za razvijanje in uveljavljanje hranilno-kreditne službe. Od ustanovitve centralne hranilno-kreditne ustanove pa do danes so se hranilnice v večini zadrug poslovale z odkupi na odprt račun. V zadnjem času se stvari bistveno spreminjajo in decentralizirajo, jo tako da dobijo hranilno kreditni odseki pri kmetijskih zadrugah večje pravice za razpolaganje z vlogami, od katerih lahko do 50% sami razpoložijo za posojila svojim članom po določeni obrestni meri. Pri tem imajo najboljše uspehe Kmetijska zadruga Zuzemberk, ki ma 86 vlagateljev z 635.521 din vlogami.

Hranilno-kreditni odseki bodo dobili še večje naloge, ko bodo prevzeli v svoje obratovanje poslovanje z odkupi na odprt račun. To je sedaj v teku in bo mogoče uveljavljati pri tistih kmetijskih zadrugah, kjer imajo kmetije zaupanje v zadrugo. Trgovati na odprt račun s knjižico se pravi trgovati brez gotovine. Zato bodo pri tem dalje zadrugne morale paziti, da bodo vsi odprti računi ve-

V letu 1955 je na območju OZZ Novo mesto poslovalo 43 splošnih kmetijskih zadrug in 1 specialna vinarska zadruga v Kostanjevici. Med letom 1955 se je število kmetijskih zadrug zmanjšalo za 2 in sicer KZ Dobrava, ki se je spojila s kmetijsko zadrugo Škocjan in Kmetijsko zadrugo Vrpolje, ki se je vključila h kmetijski zadrugi Šentjerneje. V prvih mesecih letošnjega leta se je osamosvojila kmetijska zadruga Vinica, pripojila pa so je KZ Smolenja vas h KZ Novo mesto in KZ Veliki Gaber h KZ Šentlovrenc. Sedanje stanje zadrug na območju OZZ Novo mesto je: 40 splošno kmetijskih zadrug in 1 vinarska.

V letu 1955 so kmetijske zadrugne ustvarile skupnega prometa v znesku ene milijarde in 728.405.374 din. Pri tem prometu je bilo ustvarjenega čistega dobička 45.911.406 din. Ta uspeh so beležile vse kmetijske zadrugne, razen KZ Veliki Gaber, ki izkazuje zgube 3.001.330 d.n.

Dobičke, ki so izkazani po zaključnih računih kmetijskih zadrug, so posamezni občni zborji zadrug razdelili v naslednje sklade:

1. zakonite obveznosti 125.523 din;
2. anuitete za l. 1955 4.872.215 din;
3. pokritje izgub iz prejšnjih let 783.217 din;
4. obvezni prispevek v rez. sklad 8.899.831 d.n;

Jože Sprajcer

5. ristorno zadrugnikom 1 milijon 993.831 din;
6. rezervni sklad hranil. kredit. odseka 12.992 din;
7. investicijski sklad 15.332.969 din;
8. sklad za pospeševanje kmetijstva 5.607.113 din;
9. rezervni sklad 150.000 din;
10. obratni sklad 1.185.374 din;
11. plače iz dobička 1.694.168 din;
12. premije 6.000 din;
13. ostali skladi 5.242.325 din.

S to razdelitvijo dobička na občnih zborjih so se skladi zadrug močno okrepili in zvišali, tako da razpolagajo zadrugne zdaj s precejšnjimi sredstvi, saj znašajo skupno vsi skladi 237.150.987 din.

Ta uspeh kmetijskih zadrug je bil ustvarjen predvsem iz odkupne in trgovske dejavnosti: pri odkupu kmetijskih pridelkov za 8.439.082 din, pri odkupu lesa 28.384.756 d.n. in pri ostali trgovini s prodajo potrošnih ostale obrtne in predelovalne dejavnosti pri zadrugah so bile v omejenem letu pri vseh zadrugah aktivne, kajti zadrugne so take dejavnosti, ki niso bile rentabilne, opustile.

S sredstvi skladov bodo zadrugne tudi v letošnjem letu krepile svoja osnovna sredstva, s katerimi bodo pomagale zadrugnikom pri dvigu kmetijske proizvodnje.

PRED POTRJEVANJEM KORUZE

Zanimanje za koruzo raste tako pri nas kot drugod po svetu. Države severno od nas, kjer imajo tudi daljši dan, ki povzroča, da koruzo v dozorevanju zakasni ali pa sploh ne dozori, se trudijo, da bi našle ali pa vzgojile tako, sorto koruze, ki bi tudi v njihovih prilikah dala kleno in kaljivo zrno. Mi Slovenci smo si ustvarili v obdobju, ki je opravil naš kmeti skoraj desetletja, množico domačih sort, ki so se razvijale v različnih obdobjih in različnih trde koruze v tpu zgodnjih koruz, ki jih sejejo po rdeči det

KAJ JE POTREBNO ZA NAPREDEK VINOGRAJNIKI, zatirajte drugi zarod grozdnega sukača!

dolenjskega poljedelstva in vinogradništva

Iz zanimivega in obsežnega poročila šefa kmetijske službe Okrajne zadrzne zveze v Novem mestu, ing. Rada Linznerja, ki ga je imel na obnem zboru OZZ pretekli mesec, objavljamo danes skrajšan pregled najvažnejših ugotovitev naših strokovnjakov, kaj je potrebno, da dvignemo doletenjsko poljedelstvo in vinogradništvo. Pri tem moramo vedeti, da se je kmetijska pospeševalna služba začela razvijati v našem okraju šele v okviru novega združništva in je rasla s splošnim razvojem kmetijskih združenj v naši socialistični državi, ko so bili ustvarjeni pogoji za širok razvoj proizvajalnih sil in vestranski napredek proizvodnje. Šele s tem so bili postavljeni tudi trdni temelji za uspešen razvoj kmetijske službe.

Stanje dolenjskega kmetijstva, ki ga označujejo nizki hektarski pridelki, razdrobljenost posestev, primitivna in slaba proizvodna sredstva ter strokovna zaostalost kmetovalcev, je začrtalo tudi smer dela pospeševalne službe OZZ. Reševanje teh problemov v širini pa je možno edino preko kmetijskih združenj, zato je bila tudi naša pospeševalna služba zelo prizadevna v izgrajevanju kmetijskih združenj z vsemi oblikami njenih organov in odsekov in so tudi kmetijski strokovnjaki vložili znatne napore prav v organizaciji kmetijskega združništva. V našem okraju prevladuje srednja in majhna posest, ki daje na trg razmeroma malo poljedelskih pridelkov. Poljedelski odseki, katerih je pri KZ samo 11, pa še premalo stregijo za napredek poljedelstva. Naša kmetijska služba je prikazovala in odkrivala rezerve, ki bi jih lahko izkoristili, če bi zadržale skrbele za navadno reprodukcijo, ki se sestoji iz glavnem v uporabi ustreznih količin umetnih gnojil, uporabi boljše semena selekcioniranih sort, zatiranju bolezni in škodljivcev in v boljši, sodobnejši obdelavi. Mnogim kmetovalcem — združničkom se stvari niso znane, nekateri pa tudi nimajo zato potrebnih sredstev.

Kmetijska zadruga in njen poljedelski odsek morata biti nosilec tudi navadne reprodukcije, ki nam lahko da skoraj milijardo dinarjev več narodnega dohodka v kmetijstvu!

Kako je to važno, nam bo povedalo nekaj števil. V našem okraju posejemo z žitom in koruzo okrog 16.000 hektarov površine. Pridelki so nizki in al-

	Sedanji pridelok:	Povečani možni pridelok:
pšenica	12 — 14 mtc	18 — 20 mtc
ječmen	11,3 — 15 mtc	17 — 20 mtc
koruza	18 — 20 mtc	22 — 24 mtc

Slučajna vrednost povečanih pridelkov žit in alame, če računamo s ceno pšenice 30 din tla, bi znašala 296.960.000 din. Da bi to dosegli, bi uporabili umetnih gnojil (računamo po 700 kg na 1 ha in sicer 300 kg superfosfata, 200 kg kalijeve soli in 200 kg dušičnih gnojil) in kvalitnih semen (doplačilo 30 din

	Sedanji pridelok:	Povečani možni pridelok:
krompir	103 mtc	160 mtc
pesa	226 mtc	400 mtc
koranje	109 mtc	200 mtc

Pridelki bi povečali z uporabo 800 kg gnojil in boljšim semenom (doplačilo pri krompirju 10 din na 1 kg) in z začetnimi sredstvi za 66.000.000 kg ali pa za 392.300.000 din ob izdatkih, ki bi znašali 190.350.000 din. Torej nam bi okopavine dale 201.100.000 din čistega novega dohodka. Ako računamo na isti način za detelje in seno, ugotovimo, da lahko pridelamo za 37.000.000 kg več sena v vrednosti 263.000.000 din, za kar bi porabili za 186.000.000 din gnojil in bi ostalo čistega še vedno 77.000.000 din.

Skupno nam bi lahko takšna reprodukcija vrgla novega dohodka 952.260.000 din ob vloženi sredstvih v višini 564.000.000 s čistim dobičkom 388.000.000 din kar je za 84.000.000 din več kot znaša celotna kmetička dohodnina v novomeškem okraju.

	24 mtc	32 mtc	39,2 mtc
nogojeno	24 mtc	32 mtc	39,2 mtc
samo dušik	31 mtc	38,7 mtc	
samo fosfor	31 mtc	34 mtc	
samo kalij	29 mtc	42,4 mtc	

Ne samo količina, še važnejša je kakovost mleka

Napredno mlekarstvo ne teži za tem, da bi živinoreja dala več mleka, ampak si tudi prizadeva, da je mleko čim boljše. Borba za čisto, dobro, zdravo mleko je pri nas na Dolenjskem mnogo bolj pereča ko borba za večje količine mleka, kajti samo iz dobrega, zdravega mleka je možno izdelovati standardne mlečne izdelke. Mleko ni samo nepogrešljiva hrana mladim sesalcem v prvih tednih njihovega življenja, ampak je tudi izvrstno živilo za človeka, saj vsebuje vse sestavine, ki so nam potrebne, v taki obliki in tako raznoter, kakor v nobenem drugem živilu. Zato ne sme biti živinorejca, ki ne bi poznal visoke hranilne vrednosti zdravega mleka in mlečnih proizvodov, obenem pa tudi načinov proizvodnje zdravega mleka. Za uspešno mlekarstvo je v prvi vrsti odgovoren živinorejec, ki odbira možno živilo, jo hrena, neguje in tako odločno vpliva na ohranitev prirojenh mlečnih odlik, ali pa skrivi, da propadejo.

Več pozornosti hlevom!
Ogledimo si danes nego moznice živine. Tu bo treba pri nas na Dolenjskem marsikaj drugačije. Začnimo kar pri bivaliških moznicah, to je hlevih. Dober hlev za možno živilo mora biti dovolj prostoren, vsaj 6 m² naj ima prostora vsaka žival. Zelo grešijo tudi tisti, ki imajo še po starem namesto velikih oken samo nekako luknjico in je seveda žival brez zadostne svetlobe. Nadalje naj bo hlev suh, ne prečopi, da se nam žival ne pomakhuži, in ne premrzel, kajti tedaj potrebne živali več hrane, da si vzdrži telesno toploto. Toplota v hlevu naj bo od 14 do 18 stopinj C. Umen živinorejec bo značilni svoj hlev s pomočjo vgrajenih zračnikov, kajti zračenje z odpiranjem oken in vrat zaradi prepiha, ki škoduje živalim ravno tako kot ljudem, ni priporočljivo. Goveja ležišča naj bodo tako zgrajena, da more žival udobno počivati in se očediti, na da bi se poškropila ali poglegla v lastno blato. Za odtok

Torej, pridelki je povsod v gnojenem, visoko nad negojenim. Tako ni samo pri poskusih, saj je n. pr. Kmetijsko posestvo OZZ Trška gora pridelalo letos sena in detelj za okrog 150.000 kg, kar je več kot lansko leto vsega sena in otave, a tem, da so tudi letos porabili za deteljišča in travnike nekaj nad 2 vagona gnojil.

Organizirana uporaba potrjenega semena, gnojil in zaštite je pogoj za uspeh

Zitni poskusi nam kažejo naslednje:

sorta	nogojeno	gnojeno
domača pšenica	14,7 mtc	18,2 mtc
kavolčka	16,1 mtc	21,2 mtc
bavarska	19,4 mtc	26,3 mtc
U-1	18,3	25,5 mtc
profilič	17,2 mtc	22 mtc
virginia	14,9 mtc	23,4 mtc

Iz tega je tudi razviden delovni načrt za zadrugo, ki je predvsem v naslednjem:

1. Pospeševati sporazumno z našo kmetijsko službo selekcionirane sorte, ki so primerne za posredno področje, ker dajejo znatno večji pridelok.
2. Uvajati popolno gnojenje z gnojili, ker dajo gnojila pri cenah 13—18 din za 1 kg še vedno rento 103%, to je za vložnih 100 din 203 din vrnjenih.
3. Lanj smo posejali s kvalitnimi sortami 163 ha žit in dosegli povprečno za 380—810 kg več pridelka. Pri krompirju smo dosegli v semenski proizvodnji in na njivah, kjer se je seme zamenjalo s potrjenim semenom, pridelok od 22.000 do 340.000 kg na ha, kar je za 8.000—20.000 kg več na ha, kakor je naš povprečni pridelok. Toda kljub vsemu imamo samo 118 ha krompirišč posejanih z dobrim semenskim krompirjem.

Vinogradništvo Dolenjske je v izredno težkem stanju

Stanje v našem vinogradništvu je težko predvsem iz naslednjih razlogov:

1. nizki pridelki in izredno drago pridelovanje vina;
 2. močno širjenje hibridov v poslednji dobi;
 3. slaba kvaliteta vin v zadnjih letih.
- Vpliv na nizke pridelke in drago pridelovanje ima tudi izčrpanost naših vinogradov. Obnova vinogradništva je resen in pereč gospodarsko-socialni problem za naše področje. Obnova se pa mora voditi na način, ki omogoča izdelavo strokovnih smernic. Osnova za obnovo je kvalitetni trati material, zato se je naša kmetijska služba v skladu s smernicami republikanskih organov

Pocenitev pridelka je osnovno vprašanje našega vinogradništva

Vsi ti nasadi, zasajeni izključno s sortami, ki jih predvideva trati izbor za Dolenjsko (za cviček in črnino), začno z letošnjim letom roditi in bodo brez dve leti še vračali vanje vložena sredstva. Polna lastna cena vina v teh vinogradih, v katerih je v kalkulacijo tudi amortizacija za plačilo najetega kredita za obnovo, računajoč da-

Tudi za kmete-združnike, ki še mislijo vinograditi, je nakazana pot

Dejstvo je, da moramo pridelati znatno poceniti, to da je možno v bodoči obnovi samo z uporabo strojev v vinogradih za opravljanje večine del, z večjo storilnostjo, z boljšim trsnim materialom in večjim pridelkom. Vse to se ne da narediti na parcelah, ampak so za to potrebni večji, strnjeni kompleks. K temu nas vsak dan bolj silijo stanje na domačem in na zunanjem trgu.

Uredimo gnojlišča

Kaj dolenjski kmet, tudi tisti, ki nima dovolj sredstev, z malo dobre volje lahko stori? Če ni, kakor ne more napraviti betonirane gnojnice jame, je dolžnost vsakega, da gnojlišče prestavi za hlev v primerno oddaljenost od stanovalja in voda, njaka, ga obloži s kamnom ter pokrije in sicer zaradi zdravstvenih in gospodarskih razlogov, kajti gnoj na soncu, vetru in dežju izgublja moč in gospodarsko vrednost. Za gnojnico, ki teče po vasi ali se izgublja v kraških razpokah ali celo pronica v vodnjake in jih okužuje, si bo treba omejit gnojnične sode in jo odvažati na travnike in polja. S tem se bo povečal pridelok hrane in krmnih rastlin, kar bo ugodno vplivalo tudi na mlekarstvo. V hlevu, kjer pridobivamo mleko, ne spadajo druge živali kakor mušice, kajti hrzanje konj, kravljenje svinj, kokodakanje kokoši vzemirja živali, kar molznosti škoduje. Pridobivalcem mleka tudi nujno svetujemo, da urede v bližini govejih hlevov deteljišča za možno živilo, da se živali, ko ni pašne, čim več gibljejo na svežem zraku; hlevske prostore naj vsako leto prebelijo in vtrajno preganjajo mrčes. Velikega pomena za možno živilo je tudi skrbna nega kože in redno obrezovanje parkljev.

Hlev na Pluski (posestvo OZZ na Trški gori) ima zelo dobro plemensko živilo; krave-moiznice dajejo prvovrstno mleko

Enopasasti in križasti grozdni sukač sta dve vrsti metuljkov, ki spadata med najhujša škodljivca vinske trte, kot je na primer peronospera najhujša od trtnih bolezni. Razkritje metuljčka obeh sukačev merila okrog 25 mm. Prvi ima rumena sprednja križa, ki so prevlečena s sivorjavo prago, drugi pa ima pepelnosiva križa, od katerih so prednja neenakomerno križana. Enopasasti ima dve generaciji (dva zaroda), a križasti eno več. Metuljčki prvega zaroda pri enopasatnem se pojavljajo skozi ves mesec maj in letajo od mraka do polnoči. Metuljčki križastega sukača prvega zaroda se pojavljajo že ob koncu aprila do polovice maja, to se pravi pred cvetenjem vinske trte, letajo pa pazno zvečer in pozno zjutraj.

V tem času se pari in rojijo, oplodjene samice pa polagajo jajčeca posamezno na peclje grozdov, ki so v tem času polni cvetnih popkov. Jajčeca so drobna, velikosti 1 mm, rumenkaste barve in vsaka samica jih odloži nad 100. Iz jajčec se čez 10 do 12 dni izležejo mladi gosenice. Te napadajo cvetne popke in jih povzročajo s tankimi, svilnenimi nitkami. Vsled goseničnega napada se v celoti izgubi grozd, ki se deloma ali v celoti posušijo. V njihovi notranjosti se nahajajo skrivne gosenice, ometane z delci posušene cvetne popke. Čeprav so široke zelo vidne, jim vinogradniki največkrat ne vedo naznaka. Gosenice spoznamo po značilni barvi in sicer: gosenice enopasatnega so bledorjzate barve s črno glavo, od križastega pa so zelenkaste z rumenkastorjavo glavo. Gosenice križastega sukača so za razliko od enopasatnega velike bolj živahne in se ob dotiku kobilasto zvijajo ter naglo pomikajo naprej in nazaj.

ZATIRANJE

Najzanesljivejši je kemični način zatiranja s škropljenjem ali zapraševanjem. Pri tem si pomagamo z opazovanjem letanja metuljkov, da ugotovimo najprimernejši čas kemičnega zatiranja. Po tej metodi škropimo 3 do 6 dni po največjem letanju metuljkov. V ta namen postavimo v vinogradih lovne posode od 1 do 2 litra, napolnjene s kipečimi tekočinami: pokvarjeno vino, sadjevec itd., zraven pa dodamo 1 žlico sladkorja in nekaj kisa. Take posode postavljamo po 3 do 4 na 1 ha vinograda. Vsako jutro jih pregledamo in zabeležimo število utopljenih metuljkov ter tako ugotovimo čas, kdaj naj več letajo.

VESTI

Druška republiška kmetijska razstava na Hrvaškem bo jeseni na novem zagrebškem velesejmu. Pred to razstavo bodo priredili več okrajnih, rajonskih in občinskih kmetijskih razstav, na katerih bodo odbrali najlepše pridelke in živilo.

Električni pastir, kakršni je bil razstavljen pretekli teden na II. obrtniškem velesejmu v Ljubljani, stane 16.640 dinarjev. Izdeluje jih Kovinska industrija Ig pri Ljubljani, pa tudi državni obrtni mojster Ciril Podraž iz Ljubljane.

70 meterskih stotov pšenice na hektar je dala na drž. posestvu v Belju pšenica italijanske sorte 'Fortuna'. Na posestvu preizkušajo tuje sorte, da bi ugotovili, katere izmed njih najbolj ustrezajo našim potrebam in talnim razmeram.

Koruza ni samo dobro živilo, iz nje pridobiva sodobna industrija čedalje več koristnih proizvodov, kot tekstilna vlakna, škrob, olje, alkohol, glukozo, lepila itd. Uporabljajo jo tudi za pridobivanje penicilina in podobno.

Kmetijske zadruge novomeškega okraja odkupijo vsak dan nekaj tisoč kilogramov borovnic in lisk, ker je cena ugodna, bi morale ta odkup še boljše in bolj na široko organizirati. V vseh KZ primanjkuje umetnih gnojil. Upravni odbori bi morali še sedaj poskrbeti, da teh gnojil ne bo manjkalo za jesensko setev.

ko se brozgi dodajo tudi sredstva proti sukačem in sicer: svinečni arsenat (hud strup) 50 ckg in nirozan (nestrupno sredstvo) 1 kg na 100 kvadratov. Brozge se lahko dodajo sredstva na bazi DDT in HCH, ki se morajo takoj uporabiti. V primeru, da uporabimo mešanico za prvo generacijo, je najboljši čas pred cvetenjem, pred drugo generacijo pa v drugi polovici julija. Zaradi tega bi pri četrem škropljenju iz prenosni morali vse po sukaču napadene vinograde škropiti tudi proti gosenicam drugega zaroda.

Posredno v jakosti 0,1 odstotka je tudi dober in se lahko meša, je za zelo strupen za človeka in domačo žival. Njegova učinkovitost raste tudi s temperaturo in na višjih temperaturah uničuje gosenice v samih jagodah, je pa tedaj bolj strupen za človeka in žival. Zato moramo uroštevati vsa navodila o njegovi uporabi. Obvezno moramo imeti zaščitno obleko, ne smemo vdihavati strup, škropimo le v smeri vetra in po škropljenju moramo temeljito umiti roke in obraz. Sredstva na bazi HCH in DDT: linden olje 0,15 odstotka, lindapin 0,1 odstotka, DDTIN 0,5 odstotka, pantakantol 1 odstotka so zelo učinkovita in delujejo zanesljivo 12 do 15 dni. V avgustu prenehamo z uporabo arseničnih sredstev.

V vinogradih zadržnega posestva Trška gora je bilo škropljeno proti gosenicam prvega zaroda s svinečnim arsenatom. Rezultat je bil dober. Grozdnega sukača smo opazili tudi na skoraj vseh ostalih vinogradih na Trški gori. Prav tako se je pojavil tudi v vinogradih in Starem gradu in v okolici Črnomlja. Napadene so skoraj vse sorte čistih in mešanih nasegov pa tudi večina hibridnih sort. Po podatkih strokovne literature je v vinogradih, ki so obnovljeni in oskrbovani po sodobnih načelih vinogradništva je pojav grozdnega sukača veliko manj nevaren.

Ing. Stane Grkovič

Z občnega zbora OZZ

(Nadaljevanje s 3. strani)
in na sejah UO daje analize ter napotke za sprejem sklepov. Ko smo govorili o odkupih, smo ugotovili, da so slabosti, ki se kažejo pri odkupu večji del zaradi pomanjkanja dobrega strokovnega kadra v trgovini in ostalih delovnih področjih. V 41 kmetijskih združenjih je samo 10 upravnikov, ki izpolnjujejo pogoje in imajo sposobnost za reševanje teh nalog, ki se postavljajo pri združenju. Od upravnikov je v veliki meri odvisen uspeh združenj, ker je upravnik tisti, ki združuje in usmerja delo v združenju.

Z ustanovitvijo Gospodarske poslovne zveze je izpolnjena demokratska oblika gospodarjenja v blagovnem prometu v korist proizvajalcev združnikov

Ze v uvodu smo govorili, da so bile v zadnjem času plodne razprave v našem kmetijskem združništvu. Pri tem se je v glavnem razpravljalo o ustanovitvi Poslovnih zvez kot dopolnila k združniški organizaciji. Ko je pred čnevi razpravljalo o tem vprašanju plenum, SZDL Slovenije, je potrdil sledeče:

Enotna in splošna kmetijska zadruga ostane naša osnovna organizacija na vasi in je najprimernejša oblika za organiziranje kmetijskih gospodarstev, je sposobna kompleksno obravnavati gospodarski položaj in zagotoviti razvoj kmetijstva na svojem območju. Mešana kmetijska zadruga lahko najbolj zagotovi, da bodo spremembe na vasi posledica socialistične politike. Da bi lahko uspešno opravile te naloge, jih je potrebno predvsem utrditi in odpraviti nekatere slabosti kot so: napadenost in egoizem, razne malverzacije itd. V tej smeri pa je zelo važno tudi vprašanje pravilne kadrovske zasedbe.

Pri teh razpravah je upravni odbor Okrajne zadrzne zveze odločil predlagati obnemu zboru, da sprejme sklep o ustanovitvi dveh vrst poslovnih zvez s sledečimi nalogami:

1. Gospodarska poslovna zveza bi bila v okraju ena. V to poslovno zvezo bi se vključila vsa trgovska in gospodarska podjetja Okrajne zadrzne zveze, akcija prevzela bi vse operativno poslovanje v gospodarstvu, razen kmetijsko-pospeševalne službe, ki bi ostala pri OZZ. Poslovna zveza bi bila v okraju ena. V to poslovno zvezo bi se vključila vsa trgovska in gospodarska podjetja Okrajne zadrzne zveze, akcija prevzela bi vse operativno poslovanje v gospodarstvu, razen kmetijsko-pospeševalne službe, ki bi ostala pri OZZ. Poslovna zveza bi bila v okraju ena. V to poslovno zvezo bi se vključila vsa trgovska in gospodarska podjetja Okrajne zadrzne zveze, akcija prevzela bi vse operativno poslovanje v gospodarstvu, razen kmetijsko-pospeševalne službe, ki bi ostala pri OZZ.

OB DNEVU VSTAJE SLOVENSKEGA LJUDSTVA

Borec in tovariš Tone

Tone je bil najstarejši od šestih otrok revne, pa zavedne Lindičeve družine z Mlade gore pri Šmarjeti. V pomanjkanju in težavah je preživel svoja mlada leta, kajti krpa slabe zemlje, ki so jo bili ob agrarni reformi milostno dodelili njegovemu očetu, je le slabo preživljala družino. Že od rane mladosti je moral hoditi na dnino, da so se lahko borno preživljali. Končal je osnovno šolo, na kakšno nadaljnje študiranje pa sploh ni mogel pomisliti. Kdo bi ga pa podpiral? Odločil se je za kovaški poklic. Toda izbruhnila je vojna in ga pobrala tudi iz kovačije, kjer, saj je vsaj s skladišvom v roki hotel skovati lepšo bodočnost. Hotelo se mu potisniti v roke izdajalsko puško, da bi se skupaj s fašisti boril proti svojim sosolcem, bratom, proti svojemu ljudstvu. Toda ne zaželjeve obljube ne groznje ga niso spravile na izdajalsko pot. Revni mladi fant je s svojo preprosto, toda zdravo pametjo sam presodil, kdo se bojuje za pravico in svobodo delovnega človeka. V začetku jeseni 1943 je odšel v partizane, kjer je kmalu postal mlajši razrednik, deseter, namestnik komandirja čete, komandir čete in komandant bataljona. Bil je hraber borec, z besedo in dejanjem vedno zdel svojim tovarišem. Na mladostnem, skoraj deklisnem obrazu so mu izpod črtnih kodravin las prepričljivo zlele rjave oči in v očeh človeku zaupanje. Bil je vedel in namešan tudi v najtežjih partizanskih doh in vsi smo radi bili v njegovi bližini.

Veder in vesel je bil tudi 12. marca 1945 leta, ko je sijalo sonce in je bila že prava pomlad. Boril se je v prvih vrstah svojega bataljona na griču nad Plešivico pri Hinjah v Suhi krajini proti domačim izdajalcem. Preziral je strah in zakli-

ne, zato se je boril brez kritja. Tudi kroglja izdajalskega mitraljeza mu je prevrtila želo. Bil je takoj mrtev. Zaradi premoš-

France Mihelič: PARTIZANOVU SLOVO

izdajalcev se je bataljon umaknil na nove položaje in ni mogel odnesti s seboj niti trupla mrtvega komandanta. Ko je bataljon kmalu dobil pomoč, je

disti, da bodo lahko svojim gospodarjem dokazali, da so zveščo izpolnili njihove zločinske naloge. V zameno za izropano obleko pa so Tonetu na prsih

pusili »sveto podobico« — kar nas je samo prepričalo, da so ta zločin storili »borec za vero«, katerim je bil požig in rop ena glavnih nalog.

Toneta smo pokopali na vzhodni strani porušene cerkve na Hinjah. Padel je na pragu svobode, po kateri je tako kopenel in toliko govoril o nji. Z njim smo pokopali tudi njegov mladostni sen, da postane kovač in si skuje srečo. Pa je bil res svetli kovač lepših in boljših dni; v borbi našega naroda je skoval svoje mlado življenje in ga vikoval s svojo krvjo v svobodo.

Mi, njegovi nekdanji tovariši soborci, ki imamo srečo, da njegovo borbo za lepši svet nadaljujemo, čeprav v drugačni obliki, smo dolžni njemu in vsem padlim tovarišem, da se neprenehoma borimo, da ne prenehoma uresničujemo, da smo neprenehoma zvesti idealom svobode in pravice, za katere so naši borci, in tovariš Tone med njimi, žrtvovali najdragocenejšo kar so imeli — svoja mlada življenja!

Major Jože Lužar Bitolj

Pri junaški materi v Rosalnicah

Obisk pred 22. julijem — slovenskim narodnim praznikom

Bilo je prelepo poletno jutro, ko sem se napotila proti vasi dveh herojev. Nebo brez oblakov, sonce je obsevalo travo, polno rose, da se je svetila ko milijoni srebrnih zvezdic. Ob Kolpi je bilo polno govecev in murni so pred njihovimi svetlimi rezili bežali v svoja skrivališča.

leta včasih kar na lepem prišla v vas. »Na njivo se odpravljamo,« je rekla Obrulova mati, pa se je vseno hitro zapletla v pogovor. Pomenile sva se o marsičem, največ o tistem, kar je Obrulova mater najbolj težilo. Beseda je nanesla tudi na zapor in trpljenje v internaciji.

sem se, Ivčeva mama je pa za vedno ostala tam, ni več videla zelenih trat in gozdov v domovini.

Najprej sem obiskala Obrulovo mater. Ni bila posebno presenečena, saj sem tudi prejšnja

Da, spominjam se tiste njene pesmi: Hej, Slovani... V okolici mesta so goreli domovi naših najboljših družin. Pesem je čudovito vplivala na nas, saj se je mešala med jok žena in starihov, ki so po tolikih letih trdega dela zapuščali svoje domove in domove svojih očetov in pradedov, ne vedoč, kam jih bo okupator pogнал. Dobro se spominjam presupljivega krika tovarišice Vilme iz Metlike, ko so ji povedali, da mora tudi ona s transportom interniranecv. Pesem Obrulove matere je bila res moralna opora vsej njeni okolici.

Potem mi je pokazala slike svojih otrok. Od mlajšega ima samo eno, še iz otroških let. Od starejšega, Jožeta, ki je padel v Cankarjevi brigadi, ima več slik, tudi take iz borbe. Nanje je najbolj navezana. Kadar ji je najbolj hudo, pravi, se za teče k tem slikam svojih otrok. »Moj ubogi Francek, saj je bil skoraj še otrok, ko je šel v borbo; kot šestnajstletni prvoborec je zgorel na Lazah. Veš, moji fantje — ga bil dobri, tudi učili so se radi, da je bilo veselo! Jože mi je vedno govoril: »Ce ostanem živ, se ti ne bo slabo godilo. Kadar je bila brigada kje blizu, me je prišel obiskat. Le nič ne jokaj, mama, me je tolažil. Tudi ob

veterane počakala vojaška godba bitolske garnizije in četa, ki jim je izkazala vojaške časti. Francoški borci so si ogledali kraj, kjer so se pred 40 leti borili. Na Kajmačkalanu so pustili žaro prsti iz Verduna, velikega francoskega bojišča v prvi svetovni vojni.

»Z Ivčevu mamu iz Metlike sva vedno peli,« nadaljuje Obrulova mati. »Le potrpiamo, je rekla Ivčeva, saj najini otroci se ne borijo zastonj. Se se bomo vrnili domov! — Jaz

smrtni uri je želel, da bi me videl...«

Jože Lužar

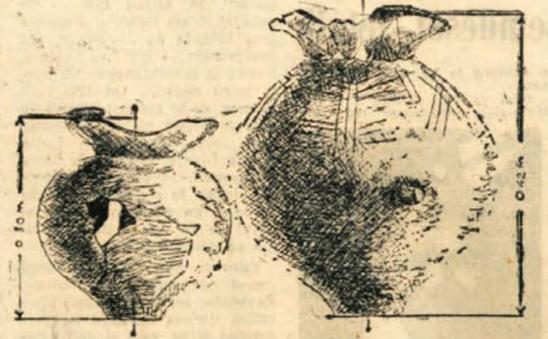
Arheološka raziskovanja V BELI KRAJINI

Ze nekajkrat so pri raznih izkopavanjih ali oranju na hribočku Borščku pri Metliki prišlo na dan velike žare. Kmalu je postalo jasno, da imamo tu opraviti s plano nekropolo iz obdobja tako imenovanih žarnih grobišč. Te so nastale tako, da so mrtve sežgali, pepel s sežganimi ostanke pa so dali v keramične posode — žaro, ki so jo potem zakopali v zemljo. Zato je bilo navadno pokrita z drugo posodo skledaste oblike, vrhu katere je bila vtisneta se kamnita plošča Pridevki so bili keramični izdelki, orodja in tudi orožje. Po tem načinu pokopa je dobila svoje ime tudi

za izkopavanje na Borščku, da z njim izpopolni ali samo svojo muzejske zbirke, ampak zavoljo tudi znanstveno vrzel v proučevanju in poznavanju tega časa. Po temeljiti tehnični pripravi se je v začetku junija začelo izkopavanje. Že prvi teden so bili rezultati zelo zadovoljivi. Odkritih je bilo nekaj novih žarnih grobov, v katerih so prišli na dan predvsem keramični izdelki: žare, posode in uteži za preslice. Kljub svoji enoličnosti in navidezni skromnosti, pa so že prve najdbe zelo zgornjo spregovorile, namreč s tipologijo izdelkov keramične obrti. Oprajoč se na to priljubljeno

žarnih grobišč. V tem prepričanju nas utrdjuje tudi isti način pokopa: žara je postavljena v jamo, ki je izkopana v obliki vodnjaka in pokrita z drugo posodo skledaste oblike ter nekoliko kvadratno ploščo. Vkopane žare tvorijo skupaj vrpolne vrste, ki včasih pokrivajo cela polja.

Ce bi bila materialna možnost in čas, da bi raziskali celo grobišče, bi na osnovi dobljenih podatkov (velikost grobišča, čas njegovega trajanja, kulturni inventar) lahko dobili popolno podobo o življenju komaj naseljenih ilir v metliških tleh. Dobili bi vpogled v njihovo govdarsko in družbeno ureditev, v odnose med posameznimi družbenimi sloji, njihovo številčno moč itd. Obstoje rednega grobišča jasno govori tudi o obstoju naselbine, za katero za sedaj še ne moremo točno reči, kje je bila, vsekakor pa na daleč. Za namizivo je ugotoviti, da na našem grobišču in v bližnji okolici ni nobenih sledov naseljenosti niti pred tem obdobjem niti ne po njem. Na Kučarju pri Podzemlju, ki je bil v predgodovinski kulturni center tega dela Bele krajine, pa je ugotovljen obstoj kulturnih plasti, ki se navezujejo na metliško stopnjo, vendar pa na Kučarju te stopnje ni.

Zari, izkopani na Borščku

kultura, ki časovno predstavlja konec bronaste in prehod v starejšo železno dobo (1200 — 800 p. n. št.). V tem časovnem in kulturnem obdobju so se in Iliri dokončno izoblikovali in naselili ozemlje, ki ga poznamo iz spisov antičnih pisateljev. V nasprotju z obema fazama starejše železne dobe, ki sta pri nas zelo dobro raziskani (tudi v Beli krajini), je zaključni čas bronaste in njen prehod v železno dobo skoraj popolnoma neraziskan. Predstava, ki jo imamo o življenju Ilirov v tej dobi, je zelo pomanjkljiva. Za pravilnost te ugotovitve govore tudi naše muzejske zbirke. V Narodnem muzeju v Ljubljani, v Dolenskem muzeju v Novem mestu in Belokranjskem v Metliki je zastopana polovica prvega tisočletja p. n. št. z zelo bogatim materialom. To je čas, ko so našil Iliri dosegli višek ekonomskega in kulturnega napredka. Skoraj popolnoma pa manjka ali pa je zelo slabo zastopana kulturni inventar iz obdobja žarnih grobišč.

poskušamo metodo, ki se je poslužuje arheologija, moremo grobišče na Borščku postaviti v kulturni kraj Hallstatta, in sicer v začetek prvega tisočletja pr. n. št. Keramične oblike nas živo spominjajo na metliško deželo — Lužico v Sleziji —, odkoder se je začela ekspanzija kulture

Izid velikega nagradnega žrebanja za člane Prešernove družbe

Pohištvu za spalnico prejme št. 50315, motorno kolo »Tomos« prejme št. 47.888, harmoniko št. 41.193, kaus št. 124, kuhinjsko pohištvo št. 23.779, žensko kolo št. 35.325, radio št. 98.798, električno peč št. 82.024, moško kolo št. 12.822, koto za 4 osebe št. 64.361 in 58.355 — ostalih 23 manjših dobikov prejme naslednje številke:

45.744,	71.179,	26.042,	38.535,	52.668,
99.092,	60.781,	18.728,	60.626,	99.322,
15.085,	28.701,	191.610,	96.342,	15.048,
84.902,	90.120,	75.598,	37.798,	32.776,
48.407,	21.764	in 106.131.		

Izid posebnega nagradnega žrebanja za člane Prešernove družbe — kmečke proizvajalce.

Izruva krompirja — Murec Janez, Dornava 128; grozdna stiskal-

nica — Zabukovnik Marija, Andraž pri Polzeli; črpalca na membrano »Bologna« — Sinček Janez, Lemerje, p. Paunoci; ročni mlin — Horvat Martin, Boginja 173; gnojilna črpalca — Eržen Ivan, Osojnikova zadruga, Ptuj; električna ograja — Siemencs Maks, Smilhec 27, p. Mozirje; vprežni obračalni plug — Ambrožič Franc, Slap 25, p. Vipava in Smrdel Franc, Selce p. Prešernove; gnojilna črpalca — Špeglič Julijana, Galca; brzozarilnik — Majcen Asta, Cirnica pri Sentilju.

Prešernova družba opozarja vse člane, da dvignejo izrebanne dobike najkasneje do 1. avgusta 1956, nakar bodo nedvignjena darila zapadla v korist Prešernove družbe.

Združevanje sindikatov v Kanadi

Kot poroča jugoslovansko-kanadski demokratični list »Jedinstvo«, so se aprila letos zbrali predstavniki več ko sto delavskih organizacij. Namen sestanka je bilo združevanje dveh največjih sindikalnih organizacij v Kanadi, Obrtno delavskega kongresa dela (CCL). Oba sindikata sta se združila in se nova organizacija imenuje Kanadski delavski kongres. Nova delavska organizacija šteje ob združitvi nad milijon članov. Organizacija si bo prizadevala vključiti v

svoje vrste še več manjših delavskih organizacij, zlasti pa neorganizirane delavce, katerih je v Kanadi še okoli 4 milijone. Tudi kanadski delavec spoznavajo, da je moč le v skupnosti in povezanosti delavskega razreda v državi in v sodelovanju z delavskimi organizacijami v drugih državah.

Skromni dohodki starih ljudi v Clevelandu

V Ameriki na splošno, še posebej v Clevelandu, kjer je dosti Slovencev, razpravljajo, kako olajšati življenje starih ljudi. Poročilo pravi, da je v Clevelandu 120.000 nad 65 let starih ljudi s 1.176 dolarjev letnih dohodkov. To je premalo za dostojno preživljanje. Zenske so še na slabšem kot moški, saj znaša njihov dohodek le 668 dolarjev letno. Tisti, ki imajo svoje hiše, še nekako izhajajo, teže je za take, ki morajo plačevati najemnine.

Nova najdišča boksita

Serokovinski Drniški rudnik boksita (rud, iz katere dobivamo aluminij) so zaključili preiskave na področju Maslenice v okraju Zader. To novo najdišče ima, kot so preračunali, nad 7 milijonov ton zaloge boksita in spada med največje v državi.

OKROGLE SE JE UPANJE

VEDNO ZAPOSLEN
Kavboj Jini na Divjem Zapadu streljavo strelja krog sebe v zrak, pa ga vraša prijatelj: »I, kaj pa počneš, Jini, saj ni nobenega sovražnika?«
»Saj ravno zato: iz dolgočasje ubijam čase!«

V nekem kraju je teklo vsa v najlepšem redu. Pa potohi žandar tovarišu: »Eh, kar dolgočas je postalo, nobenega pretepa, nobene tatvine, nobenega prometnega prekrška...«
»Jaz pa ne gledam tako črno,« ga potolaži sotovariš, »še zmeraj imam zaupanje v ljudi...«

LOČENKA V ČRNEM
Marjana se je ločila in vnovič poročila. Cez nekaj časa jo sreča prijateljica in vidi, da je Marjana vsa v črnem.
»Za božjo voljo, da ti ni mož umrl, odkar se nisva videli?«
»Ne, umri ni, ampak tako obupno se je obnašal, da sem začela žalovati za svojim prvim možem.«

OLAJŠEVANJA OKOLIŠČINA
Vinko se zagovarja pred sodiščem, ker je vozil avto pijan ko mavra. »Le kako ste se mogli tako napiti?« pravi sodnik.
»Oh, veste,« skrušeno odgovori Vinko, »padel sem v slabo družbo. Vzel sem s seboj liter žganja, a razen mene so vsi ostali trije bili abstinenti.«

»No, prav, če si zaljubljen. Ampak nikar tako strahno ne vzdihuj, kadar si jaz prižigana pipo!«

Srečanje na Kajmačkalanu

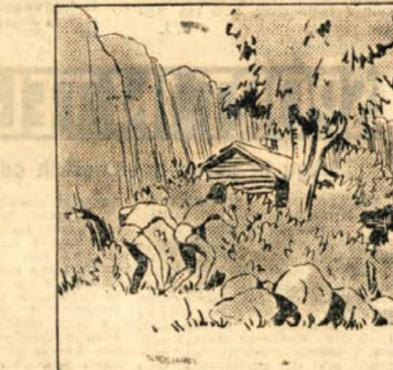
Našo domovino je obiskala skupina starih francoskih borcev iz prve svetovne vojne, ki so se skupaj z Jugoslovani borili na solunski fronti kot vojaški francoske armade. Ta skupina, 250 moških, je 1. julija prispela v Bitolj, kjer so jih slovensko sprejeli in pozdravili zastopniki naše armade. Ljudske oblasti in veliko meščanov, med njimi veliko takih, ki so bili priče borb na Kajmačkalanu in v okolici Bitolja v prvi svetovni vojni.

Francoski solunski borci so najprej šli na bitolsko pokopališče, kjer je pokopanih okrog 40.000 njihovih sobojnikov, predvsem francoske vojske. Naslednji dan so se odpeljali na Kajmačkalan. Tukaj je stare

V SAMOTAH PRAGOZDA

97. Do njiju je prihajala svetloba skozi odprtino, ki je ležala na drugi strani votline. Tipajoč in pluskajoč po nizki vodi sta se sp plazila k luknji. Rok pa je počasi in previdno razgrnil veje grmovja, ki so zapirale vhod v jamo. »Veš, da sva pri začaranem jezeru!« je šepnil Vilče, ko je ugledal pred seboj...

98. ...dolino, obkroženo od vseh strani z navpičnimi stenami in na sredni majhno, črno jezero. Nedaleč od brega je izza grmovja gledala streha preproste koče, od koder se je oglašalo žalostno, otožno tuljenje. Previdno sta zlezla iz luknje in se skrivajoč za skalami in grmovjem plazila bliže.

99. Spustila sta se na vse štiri in se še nekoliko približala. Za kočo sta zagledala čudno pripravo, za katero je Vilče takoj uganil, da jo uporabljajo za kuhanje žganja. Spomnil se je na tibetapce, ki jih je pollelja že dolgo iskala. Rok je pomignil, da bi bilo najbolje, če se vrneta.

100. Psi so nenadoma prenehali z otočnim tuljenjem. Z besnim lajčenjem so se pogrnili v smeri preplačenih dečkov, ki sta v skrivališču kar otrpnila od strahu. Rok je bil prepričan, da so bili ti psi mešani z volkom. Trgali so se z verige in njihovo tuljenje je stokratno odmevalo od skal po dolini.

101. Iz hiše je skočil mož, visok skoraj dva metra. Dečkoma je prvi pogled povedal, da imata pred seboj »brazgotince« Dawsona, ki je bil poglavar toipe zločincev, ki je kradla konje, kuhala slabo žganje in ubijala ljudi. Tu je bilo torej skrivališče, ki so ga stražniki že dolgo zaman iskali.

102. Predno sta se dečka mogla umakniti, je bil »brazgotinec« že pred njima. Preko celega levega lica se mu je vlekla globoka rdeča brazgotina, oči pa so mu žarele v zelenkasto sij. V njih je bilo toliko hladne krutosti, da se je Vilče nehoče spomnil tigra, ki ga je nekoč videl v živalskem vrtu.